

ZPRÁVA O STAVU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČESKÉ REPUBLICCE ZA ROK 2017

Odbor prevence kriminality

Praha 2018

Obsah:

ÚVOD.....	2
1. POPIS SITUACE.....	4
2. TRENDY V OBLASTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI	4
3. KRIMINÁLNÍ STATISTIKY	6
3.1 Počet zjištěných trestných činů	6
3.2 Pachatelé v trestním řízení	7
3.3 Vybrané kauzistiky	7
3.3.1 <i>Sexuální vykořisťování</i>	7
3.3.2 <i>Pracovní vykořisťování a jiné formy vykořisťování</i>	8
3.4 Oběti obchodování s lidmi	8
3.4.1 Oběti v trestním řízení.....	8
3.4.2 Pravděpodobné oběti a Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.....	8
3.5 Oběti obchodování s lidmi a sociální služby	9
4. SOUVISEJÍCÍ TRESTNÁ ČINNOST A DOPROVODNÉ JEVY	10
4.1 Situace v oblasti prostituce.....	10
4.2 Situace v oblasti trestného činu kuplířství	11
4.3 Situace v oblasti neoprávněného zaměstnávání cizinců	11
5. INFORMACE O OBCHODOVÁNÍ S OSOBAMI MLADŠÍMI 18 LET	13
6. PODPORA ZE STRANY POMÁHAJÍCÍCH ORGANIZACÍ	16
6.1 La Strada Česká republika, o.p.s.	16
6.1.1 <i>Základní informace o organizaci</i>	16
6.1.2 <i>Poskytované služby</i>	17
6.1.3 <i>Charakteristika klientely, která spolupracovala s organizací La Strada</i>	18
6.2 Arcidiecézní charita Praha - Projekt Magdala a Program Prevence obchodování s lidmi poskytovaný Migračním centrem Charity	19
6.2.1 <i>Základní informace</i>	19
6.2.2 <i>Poskytované služby</i>	20
6.3 Diakonie Českobratrské církve evangelické	20
6.3.1 <i>Základní informace o organizaci</i>	20
6.3.2 <i>Poskytované služby</i>	21
6.4 Mezinárodní organizace pro migraci	22
6.4.1 <i>Základní informace o organizaci</i>	22
6.4.2 <i>Poskytované služby</i>	22
7. FINANČNÍ ZDROJE.....	23
7.1 Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR.....	23
7.2 Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR.....	23
7.3 Další finanční zdroje.....	24
8. PREVENCE A VZDĚLÁVÁNÍ	24
8.1 Vzdělávání.....	24
8.2 Další preventivní aktivity.....	26
9. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY A ROZSUDKY SOUDŮ V PŘÍPADECH OBCHODOVÁNÍ S LIDMI.....	29
9.1 Vnitrostátní úprava	30
9.2 Mezinárodní úprava.....	31
9.3 Rozsudky soudů.....	32
9.3.1 <i>Kazuistika č. 1 – 2 TM 3/2017 (Krajský soud Brno)</i>	33
9.3.2 <i>Kazuistika 2 - 39 T 5/2017 (Krajský soud Brno)</i>	34
10. PARTNERSTVÍ.....	36
10.1 Partnerství v rámci ČR.....	36
10.2 Přeshraniční spolupráce	37
11. PRIORITY	38
11.1 Vyhodnocení priorit stanovených pro rok 2017.....	38
11.2 Priority pro rok 2018	39
TABULKOVÁ ČÁST.....	40
1. STATISTICKÉ VÝSTUPY PČR	40
2. STATISTICKÉ VÝSTUPY MS	42
3. OBCHODOVÁNÍ S LIDMI MLADŠÍMI 18 LET (PČR, MS, MPSV).....	44
4. STATISTICKÉ VÝSTUPY MV a IOM Praha.....	45
5. STATISTICKÉ VÝSTUPY VE VZTAHU K NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ (MPSV)	46
6. DOTACE MPSV POSKYTOVANÉ NNO	47

ÚVOD

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice je informativním dokumentem předkládaným Ministerstvem vnitra ČR (dále jen „MV“) a to na základě usnesení Vlády ČR ze dne 23. ledna 2008 č. 67 k Národní strategii boje proti obchodování s lidmi pro období let 2008-2011. Tato zpráva je v pořadí již **desátou zprávou o stavu obchodování s lidmi v České republice** (dále jen „ČR“).

Cílem zpráv o stavu obchodování s lidmi v ČR je poskytnout podrobné informace o situaci v oblasti obchodování s lidmi na území ČR vždy za období od 1. ledna do 31. prosince daného roku. Ve zprávách je již tradičně věnována pozornost zejména popisu situace v ČR. V této spojitosti zprávy též okrajově zmiňují vybrané zahraniční aktivity v případech, které mají souvislost s ČR.

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2017 (dále jen „Zpráva“) se již tradičně zaměřuje na obchodování s lidmi, zejména ve smyslu skutkové podstaty ustanovení § 168 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále také „TZ“) – tedy obchodování s osobami staršími 18 let, dále trestné činnosti páchané na osobách mladších 18 let, ve znění ustanovení § 168 odst. 1 TZ. Zpráva se, obdobně jako v předchozích letech, věnuje i jevům doprovodným a s obchodováním s lidmi úzce souvisejícím.

Usnesením Vlády ČR ze dne 27. dubna 2016 č. 360 o Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období let 2016 až 2019, schválila vláda ČR **Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016 až 2019** (dále jen „Strategie“), a uložila členům vlády plnit opatření vyplývající ze Strategie spadající do jejich působnosti. Zároveň vláda uložila ministru vnitra předložit vládě do 31. března 2020 návrh Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na následující období včetně vyhodnocení Strategie. Strategie, stejně jako Zpráva, obsahují detailní vyhodnocení situace a plnění dílčích úkolů.

Zprávu zpracovává odbor prevence kriminality MV a to zejména na základě podkladů od členů tzv. Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi (dále jen „MKS“) a dalších domácích a zahraničních spolupracovníků na poli potírání obchodování s lidmi. Veškeré poskytnuté informace napomáhají zpracovatelům této Zprávy při kontinuálním monitoringu situace v oblasti obchodování s lidmi a zejména plnění funkce národního reportéra, respektive ekvivalentního mechanismu¹ pro oblast boje proti obchodování s lidmi. **Všem partnerům za jejich spolupráci náleží vřelé poděkování.**

¹ https://ec.europa.eu/anti-trafficking/national-rapporteurs_en

Poznámky k textu:

Genderová vyváženost: V textu pod pojmem cizinec míníme osobu jak pohlaví ženského, tak mužského, tzn. jak cizince, tak cizinku, pokud z jednotlivých konkrétních případů nevyplývá něco jiného. Stejně je tomu i při užívání pojmu migrant, zaměstnanec, občan, pracovník atd., obdobně též při udávání státní příslušnosti. V textu je přísně rozlišována příslušnost ke konkrétnímu pohlaví v případech, kdy tak učinili stálí členové MKS při zpracovávání podkladů pro tuto zprávu.

Korektura: Text neprošel jazykovou a stylistickou úpravou.

1. POPIS SITUACE

Lze konstatovat, že situace v obchodování s lidmi v ČR je opět srovnatelná s předchozím rokem. Stav, struktura a dynamika trestné činnosti obchodování s lidmi se v průběhu posledních let příliš nemění.

ČR lze tedy i nadále považovat především za zemi cílovou a transitní, stále však také za zemi zdrojovou.

Problematika obchodování s lidmi nezaznamenala v roce 2017 ve srovnání s předchozím rokem žádné zásadní změny. Ve vztahu ke zjištěným formám obchodování se **v prostředí ČR nadále jedná o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, pracovního vykořisťování a objevují se i případy nucených sňatků.**

Stejně jako v minulých letech lze konstatovat, že **situace v oblasti nelegálního obchodování s lidskými tkáněmi a orgány v ČR je nadále uspokojivá.** Dle dostupných informací **k této nelegální činnosti na území ČR nedochází².** Ministerstvo zdravotnictví toto přičítá především přísným regulačním opatřením a značně odrazujícím sankcím stanoveným v našich právních předpisech.

Z vyhodnocení případů zjištěných PČR v roce 2017 vyplývá, že **násilné projevy,** které sloužily jako prostředek k dosažení požadavků pachatelů nebo poslušnosti obětí, **zůstaly okrajovou záležitostí.** Pachatelé využívají lsti, zneužívají tísně a závislosti oběti nebo jejího omylu. Není pochybnosti o tom, že tato okolnost zvyšuje latenci této trestné činnosti.

Z pohledu **zemí původu obětí** identifikovaných v ČR, byly jako **zdrojové v roce 2017** zaznamenány, stejně jako v předchozích letech **Rumunsko, Bulharsko, Ukrajina a Slovensko.** La Strada však v roce 2017 poskytovala služby i obětem z **Moldávie, Filipín a Vietnamu.** Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra upozorňuje na častější výskyt osob se státní příslušností **Nigérie** (tento trend potvrdily i nestátní neziskové organizace pracující s oběťmi obchodování s lidmi). Nelze však opomenout skutečnost, že **obchodování jsou i čeští občané na území ČR. ČR zůstává i nadále zdrojovou zemí zejména pro Velkou Británii a Irsko.**

V roce 2017 bylo **identifikováno dle policejních statistik celkem 14 obětí** obchodování s lidmi. **Do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV** (dále také „Program“) bylo **zařazeno celkem 24 pravděpodobných obětí** obchodování s lidmi (pravděpodobné oběti zařazovány jak spolupracující nestátní neziskovou organizací, tak Policií ČR) z Moldavska, Ukrajiny, Nigérie, Filipín, Vietnamu, Slovenské republiky a ČR, kdy se v 7 případech jednalo o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a v 17 případech se jednalo o vykořisťování pracovní.

2. TRENDY V OBLASTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI

Stále platí, že **nejčastějšími formami** obchodování s lidmi v ČR je obchodování

² V ČR lze tuto trestnou činnost subsumovat pod následující ustanovení TZ: § 164 neoprávněné odebrání tkání a orgánů, § 165 nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány, § 166 odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu, § 167 nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem

s lidmi **za účelem sexuálního vykořisťování s vykořisťování pracovního**. Avšak vedená trestní řízení, Policií ČR zjištěné poznatky ze zájmového prostředí a mezinárodní policejní a justiční spolupráce v průběhu roku 2017 potvrdily **nárůst případů**, kdy **na území ČR** došlo k cílenému **vyhledávání žen ze sociálně a vzdělanostně slabšího prostředí**, s následným **vylákáním žen do ciziny** pod záminkou **uzavření sňatku** za účelem obchodování s lidmi.

Nucené sňatky jsou označovány, jako tzv. „sňatky s výhodou“ (marriages of convenience) a bezesporu jde o nově vznikající a alarmující trend vykořisťování obětí. Sňatky jsou organizovány zejména na území Velké Británie a Irska, kdy potencionální manželé pocházejí nejčastěji z Bangladéše, Afgánistánu a Pakistánu. Tento trend je tedy úzce spojen s problematikou pohybu a pobytu osob třetích zemí ve státech EU.

V návaznosti na připravovanou ratifikaci Istanbulské úmluvy bylo nutné v roce 2017 zaměřit pozornost též na problematiku nucených sňatků z pohledu zakotvení jako samostatného trestného činu do trestního zákoníku.

Na oblast pracovního vykořisťování je zaměřena priorita č. 4.1. Boj proti pracovnímu vykořisťování a postih pachatelů ve Strategii, zejména Strategií uložený úkol č. 1 Analýza nedostatků pracovně právních a trestně právních předpisů ve vztahu k jejich vlivu na vznik a postih vykořisťujících pracovních podmínek (gesce MPSV, spolugesce MV). V souvislosti s řešením bezpečnostní situace v některých průmyslových zónách a jako reakce na neuspokojivou situaci související se zaměstnáváním cizinců v této oblasti, byl MV připraven materiál „Opatření k řešení bezpečnosti a veřejného pořádku v průmyslových zónách a jejich okolí v souvislosti se zvýšeným zaměstnáváním cizinců“, který byl dne 27. února 2017 schválen Vládou ČR.

V roce 2017 se orgány inspekce práce při kontrolách nelegálního zaměstnávání, kromě „běžného“ nelegálního zaměstnávání (práce bez uzavřeného pracovněprávního vztahu), často setkávaly se zneužíváním institutu vysílání pracovníků v rámci poskytování služeb zaměstnavatelem usazeném v jiném členském státu EU. Fakticky tak dochází k tomu, že jsou pracovníci (především ukrajinské státní příslušnosti) vysílání zahraničními zaměstnavateli (především polskými – pracovník má polské vízum) ke společnostem v ČR, které v mnohých případech přidělují tyto pracovníky k výkonu práce u dalších subjektů - dochází k tzv. řetězení. V mnohých případech však vyjde najevo, že se jedná o zastírání výkonu závislé práce cizinců pro zaměstnavatele v ČR.

Stále častěji se orgány inspekce práce při kontrolní činnosti setkávají se skrytým (podvodným) agenturním zaměstnáváním, které vede k obcházení právní regulace agentur práce. Povinné povolení ke zprostředkování zaměstnání („povolení k agenturnímu zaměstnávání“) je obchodními společnostmi obcházeno za pomoci uzavírání smluv o dílo a smluv nájemních. Konkrétně poté dochází k tomu, že zaměstnavatel, který potřebuje „outsourcovat“ svou výrobu neuzavře s agenturou práce smlouvu o dočasném přidělení zaměstnance, nýbrž pronajme část svých výrobních prostor (např. jednu pásovou linku) jiné obchodní společnosti, se kterou zároveň uzavře smlouvu o dílo, kdy tímto dílem je tedy výrobek, jež zaměstnavatel běžně produkuje v rámci svého předmětu podnikání nebo činnosti. Tímto jednáním dále dochází k obcházení povinnosti, která spočívá v zákazu agentury práce uzavírat se svými zaměstnanci dohody o provedení práce (§ 307a

zákoníku práce), což vede k dalšímu oslabení práv zaměstnanců a vytváření vykořisťujících pracovních podmínek.

Ve vztahu k **zaměstnávání osob z rizikového prostředí** (bezdomovců a dalších sociálně slabých jedinců) ve Velké Británii byl zaznamenán **nárůst těchto případů**. Skutkový děj, k němuž došlo na území ČR, však v mnoha případech postrádal naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu (použití násilí, pohrůžky násilí nebo jiné těžké újmy nebo lsti anebo zneužití omylu, tísně nebo závislosti), protože osoby z takového prostředí budoucí podmínky práce a ubytování ve Velké Británii předem neznaly.

Pokračujícím trendem je také zneužívání sociálních dávek a úvěrové podvody, ke kterým dochází na území Velké Británie. Pachatelé je zřizují na základě zabavených dokladů obětí.

Dle statistiky MS bylo v roce 2017 **odsouzeno celkem 9 osob**, z toho podmíněně 3 a nepodmíněně 6. Z dlouhodobějšího hlediska lze z údajů MS vysledovat trend pozvolné změny poměru nepodmíněně odsouzených vůči podmíněně odsouzeným osobám – **soudy přistupují častěji k uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody**.

V roce 2018 bude potřeba i **nadále soustředit pozornost na problematiku obchodování s dětmi a dospělými za účelem nucení k páchaní trestné činnosti a žebrání** a vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku.

Pro rok 2018 lze očekávat **přetrvání trendů v oblasti obchodování a vykořisťování občanů z ČR ve Velké Británii**. Jedná se o nucenou práci - lákání na dobré pracovní podmínky a nucené sňatky do Velké Británie a Irska.

V roce 2018 lze předpokládat v oblasti sexuálního vykořisťování **nárůst obětí původem z Asie a Afriky**. V oblasti pracovního vykořisťování pak s ohledem na situaci na českém trhu práce lze předpokládat zvýšený počet osob z třetích zemí i ze zemí EU.

V oblasti obchodování s lidmi není předpoklad zásadních změn ve způsobu a formách páchaní této trestné činnosti. Lze předpokládat i vysoký počet rumunských státních příslušníků zabývajících se touto trestnou činností a to i z důvodu, že tato země je součástí Evropské unie a pro jejich občany platí volný pohyb. Rumunsko patří v rámci zemí EU mezi výrazné zdrojové země.

3. KRIMINÁLNÍ STATISTIKY

3.1 Počet zjištěných trestných činů

Za posledních deset let se pohybuje počet jak zjištěných, tak objasněných trestných činů obchodování s lidmi v řádu desítek. Ze statistických údajů vyplývá, že zatímco po roce 2000 došlo k útlumu, od roku 2010 dochází k nárůstu jak zjištěných, tak objasněných trestných činů; pouze v roce 2015 nastal určitý propad v počtu objasněných (i dodatečně) trestných činů.

V roce 2017 byl v porovnání s rokem 2016 **zaznamenán pokles** v počtu **zjištěných** trestných činů obchodování s lidmi. Naopak **počet objasněných** trestných činů obchodování s lidmi **se navýšil** na hodnotu počtu zjištěných trestných činů obchodování s lidmi.

V roce 2017 bylo v ČR zjištěno PČR celkem 16 případů (22 v roce 2016) trestného činu obchodování s lidmi; dále v roce 2017 bylo 11 případů objasněno (15 v roce 2016) a dalších 5 případů bylo objasněno dodatečně (tj. celkem včetně dodatečné objasněnosti bylo v roce 2017 objasněno 16 případů).

3.2. Pachatelé v trestním řízení

Podíl cizinců na páchání této trestné činnosti se prakticky nezměnil. Nejčastěji se jednalo o státní příslušníky Rumunska a Slovenska. V případech, kdy byli pachateli předmětných trestných činů cizí státní příslušníci, jednalo se často o cizince etablované v ČR, kteří trestnou činnost páchali společně s občany ČR. Lze konstatovat, že státní příslušnost, respektive země původu pachatelů, je do značné míry shodná se státní příslušností obětí obchodování s lidmi.

V roce 2017 bylo PČR vyšetřováno celkem 24 osob (23 osob v roce 2016), z toho 3 ženy a 21 mužů (celkem 6 cizinců). Z těchto 24 osob se jednalo celkem o 9 recidivistů (stejný počet jako v roce 2016). Většina pachatelů opět jako v roce 2016 spadala do věkové hranice 30 let a výše (12 osob), ve věkové skupině 15-18 let byly 3 osoby, ve věkové skupině 18-30 let se nachází 9 osob. Ani v jednom případě se nejednalo o osobu mladší 15 let.

Dle údajů evidovaných MS bylo v roce 2017 zaznamenáno celkem 9 trestných činů obchodování s lidmi dle ustanovení § 168 TZ (v roce 2016 celkem 19), odsouzeno celkem 9 osob – z toho byly 3 osoby odsouzeny k podmíněným trestům odnětí svobody a 6 k trestům nepodmíněným (v rozpětí 1-5 let 3 osobám, 5-15 let 3 osobám). Ani v jednom z případů nebylo upuštěno od potrestání.

Dále ze statistik poskytnutých MS vyplývá, že celkem 5 obětí bylo dětmi, tedy osobami mladšími 18 let³ (viz tabulková část, tabulky 2a, 2b a 2c).

3.3 Vybrané kazuistiky

Pro lepší představu o aktuálním modu operandi níže nabízíme stručný popis vybraných případů.

3.3.1 Sexuální vykořisťování

KŘP hlavního města Prahy obvinilo muže, který na území Prahy 9 úmyslně zjednal a přiměl osoby mladší 18 let k provozování prostituce na tzv. privátu. Následně obviněný donutil i svoji družku za užití pohružek násilí a jiné těžké újmy k provozování prostituce. Vyhrožoval ji zejména, že ji vezme syna, a pokud nebude dělat vše, co on chce, tak zabije ji i členy její rodiny. Poškozená tak byla donucena provozovat prostituci v hodinových hotelech, erotických klubech a privátech na území hlavního města.

V oblasti homosexuální komunity byl zjištěn případ obchodování s lidmi, kdy pachatelé zjednávali muže ve věku 18 až 25 let (zejména mladistvého vzhledu) a osoby mladší 18 let k poskytování sexuálních služeb za úplatu, z čehož pak měli finanční prospěch.

³ § 126 TZ – „Dítětem se rozumí osoba mladší 18 let, pokud TZ nestanoví jinak.“

3.3.2 Pracovní vykořisťování a jiné formy vykořisťování

Krajské ředitelství policie v Hradci Králové vyšetřovalo osobu podezřelou, která střídavě v období let 2012 a 2015 vykořisťovala 2 oběti, kterým přes agenturu zajistila práci (standardní pracovní doba, pomocné práce – úklidové práce atd.). Pachatel po celou zmíněnou dobu inkasoval mzdu obětí a následně je vyplácel sám. V průměru se jednalo o 100 Kč/den. Případ nebyl dořešen, protože osoba podezřelá náhle zemřela na následky dopravní nehody.

3.4 Oběti obchodování s lidmi

3.4.1 Oběti v trestním řízení

V této podkapitole uváděné informace o obětech trestné činnosti vycházejí z převážné části z Evidenčně statistického systému kriminality. Je důležité zdůraznit, že termín oběť nepředstavuje totéž co poškozený dle trestněprávní úpravy, ale jedná se o kategorii vytvořenou pro účely policejních statistik.⁴

Dle policejních statistik bylo **v roce 2017** PČR identifikováno celkem **14 obětí** obchodování s lidmi (v roce 2016 celkem 38); z tohoto počtu byly celkem 2 oběti ve věku do 15 let, největší skupinu obětí - 8 - tvořily oběti ve věku 15-17 let, 2 oběti byly ve věku 18-30 let a 2 oběti ve věku 31-40 let.

V případě identifikace počtu obětí, které spadají do jednotlivých krajů, ze statistik vyplynulo, že v Praze byly 4 oběti (ženy), v Ústeckém kraji 3 oběti (ženy), v Hradeckém kraji 3 oběti (2 muži a 1 žena), v Jihomoravském kraji 2 oběti (muži) a v Plzeňském kraji 2 oběti (ženy).

3.4.2 Pravděpodobné oběti a Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi

V rámci Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV (dále jen „Program“), který je určen pro oběti obchodování s lidmi starší 18 let, tzn. pro občany EU obchodované na území České republiky, pro občany třetí země obchodované na území České republiky a pro občany České republiky obchodované na území České republiky či v zahraničí, bylo **v roce 2017** zařazeno **celkem 24 pravděpodobných obětí** obchodování s lidmi (nárůst o 10 osob oproti roku 2016), a to z Moldavska (5), Ukrajiny (5), Nigérie (1), Filipín (2), Vietnamu (1), Slovenské republiky (1) a České republiky (9). **V sedmnácti případech se jednalo o vykořisťování pracovní a v sedmi případech o obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.** Věková kategorie obětí se pohybovala mezi 20 až 53 lety. Poprvé od doby, kdy Program vznikl a jsou v jeho rámci zaznamenávána a vyhodnocována data, tvoří nejpočetnější skupinu osob zařazených v Programu občané a občanky ČR - celkem 9 osob (4 muži a 5 žen). (viz tabulková část, tabulky č. 4a a 4b).

Také ze statistik Programu za uplynulá období vyplývá, že nejčastějšími formami obchodování s lidmi na území ČR je obchodování s lidmi za účelem pracovního a sexuálního vykořisťování. Ostatní formy obchodování s lidmi nebyly statisticky v Programu zaznamenány.

⁴ Oběť se vyazuje u násilné, mravnostní a vybrané majetkové kriminality (př. kapesní krádež).

Celkem bylo od roku 2003 zařazeno do Programu 228 pravděpodobných obětí obchodování s lidmi.

Obětem v Programu bylo poskytováno ubytování, psychosociální služby, zdravotní služby, rekvalifikační kurzy, služby tlumočení, právní asistence a služby advokáta. Důraz byl také kladen na asistenci při vyhledávání zaměstnání.

Všechny oběti zařazené do Programu souhlasily s předáním podnětů na prošetření jejich případů na příslušný útvar PČR.

Prostřednictvím Programu dobrovolných návratů, který je součástí Programu, byl realizován **v roce 2017 dobrovolný návrat 5 osob** do země původu (**Moldavsko**). Celkem bylo od roku 2003 realizováno celkem 101 dobrovolných návratů, z toho 23 zpět do ČR.

3.5 Oběti obchodování s lidmi a sociální služby

Systém sociálních služeb v ČR je upraven zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“). Tento zákon upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím jednotlivých druhů sociálních služeb, podmínky nároku na výplatu příspěvku na péči, podmínky pro vydání oprávnění k poskytování sociálních služeb⁵ atd.

Podle zákona o sociálních službách je možné poskytovat sociální služby jen na základě registrace u místně příslušného krajského úřadu. Seznam registrovaných poskytovatelů sociálních služeb je veřejně přístupný v registru poskytovatelů sociálních služeb na webové adrese <http://iregistr.mpsv.cz/socreg/>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí dlouhodobě podporuje, v rámci dotačního řízení na podporu poskytování sociálních služeb (sociální služby jsou subjekty registrované na základě § 78 zákona o sociálních službách) organizace, které poskytují sociální služby převážně cílové skupině „oběti obchodu s lidmi“. Lze tedy říci, že tyto organizace (Obecně prospěšná společnost La Strada Česká republika a církevní organizace Diakonie ČCE) se na pomoc této skupině osob specializují. Dotační podpora těmto organizacím ze strany MPSV za rok 2017 je vyjádřena tabulkou 6a v tabulkové části. Z tabulky 6a vyplývá, že celkem tyto organizace **v roce 2017** obdržely dotace ve výši **10 000 694,- Kč**.

Dále je třeba zmínit, že sociální služby mohou být poskytovány i jinými subjekty, než neziskovými organizacemi. Ačkoliv mezi poskytovateli služeb zaměřených na cílovou skupinu oběti obchodu s lidmi jsou převážně církevní a náboženské společnosti a obecně prospěšné společnosti, vyskytují se mezi nimi např. i příspěvkové organizace zřízené územním samosprávným celkem a některé další.

⁵ Sociální služby zahrnují sociální poradenství, služby sociální péče a služby sociální prevence. Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

4. SOUVISEJÍCÍ TRESTNÁ ČINNOST A DOPROVODNÉ JEVY

4.1 Situace v oblasti prostituce

Jelikož obchod s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování úzce souvisí s výskytem prostituce, MV se dlouhodobě zabývá monitoringem také tohoto jevu. V této souvislosti je sledován i vývoj v oblasti trestného činu kuplířství. Monitoring situace na prostituční scéně v ČR vychází z několika zdrojů, a to zejména z reportovaných poznatků PČR a obecní policie a neopomenutelnou roli zde zastává také organizace ROZKOŠ bez RIZIKA, o. s. (dále také „R-R“), která se na tuto oblast specializuje.

Ani dle informací poskytnutých PČR prostituční scéna rovněž nezaznamenala podstatné změny. I **v roce 2017** bylo **typickou formou poskytování sexuálních služeb v prostředí nočních erotických klubů, poskytování sexuálních služeb v tzv. „privátech“, popř. eskortní servis.** Pouliční prostituce je dlouhodobě na ústupu a lze ji zaznamenat jen v menší míře a v konkrétních lokalitách, přičemž sociální a vzdělanostní úroveň pouličních prostitutek je na nejnižším stupni. Ve značné míře se jedná o nejrizikovější formu prostituce z důvodu užívání omamných a psychotropních látek. Počty nočních erotických klubů zůstávají na obdobných početních stavech, avšak v příhraničí se jejich počet stále snižuje. Oproti tomu zůstalo na stejné nebo mírně se zvyšující kvantitativní úrovni poskytování sexuálních služeb za úplatu v privátních bytech. Ceny za služby v privátních bytech byly výrazně nižší než v nočních erotických klubech, což je logickým vyústěním porovnání faktorů přímých nákladů na provoz a počty klientů.

Z policejních poznatků lze rovněž konstatovat, že ve většině případů se jedná o prostituci dobrovolnou. **V roce 2017** byly v rámci prováděných kontrolních akcí zjišťovány jako prostitutky **ženy české, slovenské, rumunské, ukrajinské, běloruské, nigerijské, srbské, maďarské a polské státní příslušnosti.**

V oblasti „sex byznysu“ byly **detekovány mobilní aplikace zajišťující komunikaci mezi klientem a prostitutkou.** Mobilní aplikace nabízí registraci klientům, společníkům i erotickým klubům.

Příklady případů pouliční prostituce na území některých měst/krajů: pouliční prostituce na území města Brna je převážně organizována romskou komunitou. Ve Znojmě je prostituce zakázána, přičemž tento zákaz je důsledně kontrolován strážníky Městské policie - pouliční prostituce se přesunula zejména na mezinárodní silnici č. I. /38, E/59 (směřující na hraniční přechod s Rakouskem – Hatě). Pouliční prostituce v Jihočeském kraji se soustřeďuje do příhraniční oblasti Dolní Dvořiště, Strážný a České Velenice. Výskyt v této oblasti se stále snižuje, nicméně i tak se pouliční prostitutky stále objevují na hlavních silničních tazích v příhraničních oblastech v okrese Český Krumlov (hlavní tah do Rakouska po silnici E55 a dále silnici spojující obec Dolní Dvořiště a obec Vyšší Brod), v okrese Prachatice (hlavní tah do Německa od obce Vimperk po obec Strážný), v okrese Jindřichův Hradec (hlavní tah do Rakouska v obci České Velenice).

V oblasti dobrovolné prostituce, tedy konsensuálního poskytování sexuálních služeb za úplatu, má naprosto jedinečný vhled do situace na prostituční scéně nevládní organizace R-R. Níže uvádíme část informací, které jsme pro účely vypracování zprávy od této nevládní organizace získali.

Organizace R-R navázala v roce 2017 kontakt s přes 2 000 osobami poskytující placené sexuální služby a pouze v jednom případě se setkali s případem obchodování s lidmi. Organizace byla klientkou požádána o doprovod k soudnímu jednání, kde vystupovala v roli svědka. V jednom případě měly pracovnice organizace podezření na možné obchodování, avšak při každém kontaktu klientka obchodování popírá.

Co se týče národnostního složení klientek organizace R-R je možné říci, že nejčastěji se jedná o ženy z ČR (v 83 % případů). Dále o cizinky původem ze Slovenska, Ukrajiny, Rumunska, Nigérie, Maďarska, Venezuely.

Dlouhodobě dochází k nárůstu počtu klientek především v Ústeckém kraji (zdvojnásobení poptávky po službách R-R). Proto došlo v roce 2017 k navýšení počtu terénních výjezdů. Často se v těchto případech jedná o pouliční scénu.

4.2 Situace v oblasti trestného činu kuplířství

Policejní statistiky vykazují **v roce 2017 celkem 60 zjištěných trestných činů kuplířství** dle ustanovení § 189 TZ, jedná se o 83% nárůst oproti roku 2016. V roce 2017 bylo objasněno celkem 52 případů, stíháno a vyšetřováno bylo 42 osob (viz tabulková část, tabulka č. 1d).

Z informace poskytnuté MS je patrné, že **v roce 2017** došlo, v porovnání s rokem 2016, **k poklesu v počtu jak zaznamenaných případů, tak odsouzených osob za trestný čin kuplířství** dle ustanovení § 189 TZ (dříve § 204 STZ), konkrétně bylo **zaznamenáno 23 trestných činů a odsouzeno bylo 23 osob**. Trend ve vztahu k uloženým trestům zůstal i v roce 2017 nezměněný, kdy podmíněné tresty převyšují (23) nad nepodmíněnými (0). Oběťmi trestného činu kuplířství jsou nejčastěji ženy (celkem 13 vykázaných osob), ve 3 případech se staly oběťmi děti (viz tabulková část, tabulka č. 2b).

4.3 Situace v oblasti neoprávněného zaměstnávání cizinců

TZ zavedl s účinností od 1. ledna 2010 trestný čin neoprávněné zaměstnávání cizinců (§ 342 TZ). Oproti roku 2016, kdy bylo zjištěno celkem 6 trestných činů neoprávněného zaměstnávání cizinců, byl **v roce 2017 zaznamenán nárůst na 10 zjištěných trestných činů neoprávněného zaměstnávání cizinců. Objasněn byl pouze 1 trestný čin a stíhaných bylo 10 osob**. V souvislosti s tímto trestným činem je třeba uvést, že jeho aplikace je vzhledem k realitě v pracovně právním prostředí limitována, a to zejména z toho důvodu, že toto ustanovení je vázáno na nelegální pobyt vykořisťované osoby nebo platné povolení k zaměstnání, pokud je podle jiného právního předpisu vyžadováno a je tedy aplikovatelné jen ve vztahu k občanům tzv. třetích zemí.

Kontrolní a související činnost v gesci MPSV

Pracovní vykořisťování může úzce souviset se špatnými pracovními podmínkami, či s fenoménem nelegálního zaměstnávání. Významným hráčem v této oblasti je **Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců** (dále jen

„MOPNZC“), jehož gestorem je MPSV (o jeho aktivitách více v části věnované prevenci) a slouží jako platforma pro koordinaci veškeré činnosti v této oblasti. Důležitým aspektem je **monitoring ze strany inspektorátů práce**, které případy porušování předpisů v oblasti zaměstnanosti mohou odhalovat, jelikož jsou profesionály v tzv. první linii, což vyplývá také ze směrnice 2011/36/EU.

V praxi jsou nejzávažnějšími porušeními pracovníprávních předpisů, která mohou mít užší souvislost s trestněprávní rovinou trestného činu obchodování s lidmi, přestupky postihující umožnění výkonu nelegální práce.

Nelegálně pracující osoby jsou nejčastěji identifikovány na pracovištích zaměstnavatelů v sektorech stavebnictví, zpracovatelského průmyslu, ubytování, stravování a pohostinství.

Státní úřad inspekce práce **v roce 2017 provedl 9 707 kontrol** zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání a bylo **zjištěno celkem 2 918 nelegálně pracujících osob**.

Z celkového počtu 2 918 zjištěných nelegálně zaměstnaných osob se v 767 případech jednalo o občany ČR, ve 234 případech se jednalo o občany EU a v 1 917 případech o cizince – tedy občany třetích zemí.

V roce 2017 se orgány inspekce práce při kontrolách nelegálního zaměstnávání, **kromě „běžného“ nelegálního zaměstnávání** (práce bez uzavřeného pracovníprávního vztahu), často **setkávaly se zneužíváním institutu vysílání pracovníků** v rámci poskytování služeb zaměstnavatelem usazeným v jiném členském státu EU. Fakticky jsou tak tito pracovníci (především ukrajinské státní příslušnosti) vysíláni zahraničními zaměstnavateli (především polskými, přičemž pracovník má polské vízum) ke společnostem v ČR, které mnohdy tyto pracovníky přidělují k výkonu práce u dalších subjektů (dochází k tzv. řetězení). Z výsledků kontrolní činnosti je však patrné, že se v mnohých případech jedná pouze o zastírání výkonu závislé práce cizinců pro zaměstnavatele v ČR.

Vedle hlavního kontrolního úkolu zaměřeného na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců a kontrol zaměřených na zprostředkování zaměstnání bez povolení, realizoval SÚIP také 2 mimořádné kontrolní akce. Jejich cílem bylo odhalování nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců v ubytovacích zařízeních a odhalování nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců v provozovnách stánkového prodeje v obchodních centrech. Dále byla **v září 2017 realizována informační a preventivní akce zaměřená na vysílání zaměstnanců v rámci silniční kamionové dopravy**. Cílem bylo informovat zahraniční zaměstnavatele o povinnosti mít na pracovišti doklady prokazující existenci pracovníprávního vztahu přeložené do českého jazyka.

V roce 2017 se inspektoři nelegálního zaměstnávání podíleli na dvou společných mimořádných kontrolních akcích s útvarem kontroly pracovních vztahů a podmínek. Jednalo se o mimořádnou **kontrolní akci zaměřenou na oblast zaměstnávání cizinců v salónech s thajskými masážemi na území hlavního města Prahy, Středočeského kraje a v Rozvadově**. V prosinci 2017 proběhla kontrolní akce zaměřená na zprostředkování zaměstnání bez povolení ke zprostředkování zaměstnání (kontroly

subjektů, kterým z důvodu nezaplacení kauce zaniklo povolení ke zprostředkování zaměstnání formou dočasného přidělení).

Při kontrolách agentur práce v roce 2017, při kterých bylo **zkontrolováno celkem 570 subjektů**, byla nejčastěji zjištěna následující porušení právních předpisů: nedodržení zákonem stanovených náležitostí pokynu k dočasnému přidělení zaměstnance k výkonu práce u uživatele, nesjednání zákonem stanovených podmínek v dohodě agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance, nebo nedodržení všech předepsaných náležitostí dohody, nezajištění rovných pracovních a mzdových podmínek agenturních a kmenových zaměstnanců. Dále pak porušování povinností na úseku výplaty mzdy, porušení povinnosti přidělit zaměstnance dočasně k výkonu práce u uživatele na základě písemné dohody a porušení informační povinnosti zaměstnavatele.

5. INFORMACE O OBCHODOVÁNÍ S OSOBAMI MLADŠÍMI 18 LET

Obchod s osobami mladšími 18 let je jednou z prioritních oblastí Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v ČR na období let 2016-2019, konkrétně částí čtvrtou, bodem 4.2. Boj proti obchodování s dětmi.

Z pohledu kriminálních statistik **ze 14 identifikovaných pravděpodobných obětí** obchodování s lidmi se **v celkem 10 případech jednalo o oběti obchodování s lidmi ve věku do 18 let** (2 oběti ve věku do 15 let a 8 obětí ve věku 15-17 let).

Důležitou roli zastávají při řešení situace dětských obětí obchodování s lidmi kromě orgánů činných v trestním řízení také pracoviště OSPOD, která chrání práva a hájí zájmy ohroženého dítěte. Z hlediska agendy SPO lze na dětské oběti obchodování nahlížet jako na ohrožené děti dle ustanovení § 6 písm. e) zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o SPOD“), tj. jako na děti, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující jejich život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu. Pokud děti splňují na základě vyhodnocení jejich situace tato kritéria, potom patří mezi skupinu dětí, kterým je poskytována SPO.

MPSV vykazuje v rámci Ročního výkazu o výkonu sociálně-právní ochrany údaje o dětech, které byly zneužity k dětské prostituci nebo k výrobě dětské pornografie. Tyto případy však nebyly vždy kvalifikovány jako obchodování s lidmi. Roční výkaz lze stáhnout na webových stránkách resortu (odkaz <http://www.mpsv.cz/cs/7260>).

Ze statistik vyplývá, že jsou **častěji zneužívány k výrobě dětské pornografie i k dětské prostituci dívky v porovnání s chlapci**. Z hlediska věku jsou **nejohroženější skupinou děti ve věku 6 – 15 let**, kdy i v této věkové kategorii převažuje zneužívání dívek.

Systém práce OSPOD při výkonu SPO je nastaven následovně. Pokud je případ zneužitého dítěte oznámen OSPOD, dochází k prošetření případu ve spolupráci s orgány činnými v trestním řízení i s dalšími odborníky a k vyhodnocení situace dítěte i jeho rodiny. Pokud je zjištěno, že dítě skutečně patří do kategorie ohrožených dětí dle ustanovení § 6 zákona o SPOD, podniká OSPOD ve spolupráci s ostatními relevantními institucemi

(např. s PČR, státním zastupitelstvím, zdravotnickými zařízeními) další kroky k řešení jeho situace.

Pracovníci OSPOD jsou na úrovni obecních úřadů ORP dětem k dispozici 24 hodin v rámci pohotovostní služby tak, aby jim mohli pomáhat ve spolupráci s ostatními zainteresovanými subjekty. Za účelem efektivního řešení situace a koordinované spolupráce se všemi relevantními partnery svolávají případové konference, kde společně s blízkými osobami dítěte, které jsou pro něj v obtížné životní situaci oporou, a s dalšími odborníky vyhodnocují situaci dítěte a rodiny, plánují opatření a koordinují své postupy tak, aby skutečně vedly k naplnění potřeb ohroženého dítěte. Na základě toho pracovníci OSPOD zpracovávají individuální plán ochrany dítěte, v němž jsou stanoveny cíle a naplánované konkrétní kroky k jejich naplnění, včetně stanoveného termínu a odpovědnosti za plnění. Plán je následně naplňován odpovědnými osobami a průběžně vyhodnocován.

Pracovníci OSPOD také v případě potřeby zprostředkovávají odbornou psychologickou a terapeutickou pomoc, která je standardní formou pomoci ohroženým dětem. Pracovníci OSPOD obecních úřadů ORP mohou na zajištění této odborné pomoci využít finanční prostředky ze zvláštní účelové dotace ze státního rozpočtu na výkon SPO, kterou MPSV přerozděluje tak, aby byla tato pomoc pro děti bezplatná.

Od 1. 1. 2015 mají také OSPOD povinnost řídit se při výkonu SPO standardy kvality, které jsou uvedeny v příloze č. 1 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o SPOD. Jedním z požadavků standardů je, aby na OSPOD působili pracovníci specializovaní na agendu ochrany týraných a zneužívaných dětí. Tito pracovníci neřeší situaci dětí izolovaně, ale uplatňují multidisciplinární přístup, kdy aktivně rozvíjí spolupráci s ostatními institucemi a propojují rodinu s poskytovateli specializovaných služeb. Jejich povinností je také se soustavně odborně vzdělávat v této agendě v souladu se stanovenými cíli profesního rozvoje uvedenými v jejich individuálním plánu dalšího vzdělávání.

V souvislosti se standardizací musí pracoviště OSPOD realizovat preventivní aktivity v rámci včasného řešení situace ohrožených dětí a rozvíjet za tímto účelem také multidisciplinární spolupráce s dalšími fyzickými a právníckými osobami, orgány veřejné moci, zejména s orgány územní samosprávy, pověřenými osobami, poskytovateli sociálních služeb, zástupci škol a školských zařízení, PČR, Probační a mediální službou, soudem, státním zastupitelstvím či poskytovateli zdravotních služeb podle místních potřeb a podmínek. Jejich povinností je také seznámit klienty s dostupnými službami a motivovat je k využívání jiných služeb vedoucích k řešení jejich složité životní situace, případně tyto služby zprostředkovat.

Děti, které nemají zajištěnou adekvátní péči, případně byly z důvodu týrání a zneužívání odebrány z rodiny, mohou být v rámci řešení krizové situace umístěny do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen „ZDVOP“), která fungují jako zařízení SPO dle zákona o SPOD, a to nepřetržitě 24 hodin denně. Zde je dětem jako forma pomoci (kromě ubytování, stravování, ošacení, výchovné činnosti, podpory v oblasti vzdělávání v trávení volného času, atd.) poskytována odborná péče sociálního pracovníka a psychologa, který jim poskytuje psychologickou pomoc.

Další formou pomoci dětem v krizové situaci v rámci systému SPO, které se z důvodu zneužívání ocitly bez adekvátní péče ze strany rodiny či jiných blízkých osob, je pěstounská péče na přechodnou dobu. Ta je poskytována náhradními rodiči – odborně připravenými pěstouny na výkon této formy náhradní rodinné péče. Tato forma péče může trvat nejdéle po dobu 1 roku. Výhodou tohoto opatření je, oproti umístění dítěte do ZDVOP či do ústavní výchovy, že dítě vyrůstá v rodinném prostředí.

Již v roce 2015 byl nastaven nový model práce s nezletilými cizinci bez doprovodu a Diagnostický ústav Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy - Zařízení pro děti – cizince (dále také „ZDC“) se stalo metodickým orgánem pro vybraná následná pracoviště. V rámci metodického vedení těchto pracovišť a společné práci na individuálních plánech rozvoje osobnosti dítěte, je předávání informací a monitorování dalšího vývoje situace dítěte ve vztahu k problematice obchodování velmi dobře nastaveno.

ZDC získává informace o případném obchodování s dětmi prostřednictvím institucí, se kterými dítě přichází do kontaktu před jeho umístěním do zařízení (PČR, OSPOD, pracovníků soudu) nebo po jeho umístění (ambasády). V ojedinělých případech se nezletilý sám svěřil pracovníkům ZDC se svým příběhem. Pokud o situaci dítěte a jeho možném obchodování není informována PČR, ZDC tak učiní bezprostředně po přijetí dítěte do své péče.

Pokud je dítě na základě rozhodnutí soudu vráceno zpět do péče rodiny, nemá ZDC možnost ani pravomoc, jak dále monitorovat jeho pohyb. Většinou se dítě vrací do země původu a tím ZDC ztrácí veškeré kompetence ke zjišťování informací.

Pokud jsou klienti rozmístěni do následných zařízení institucionální péče, poskytuje ZDC těmto zařízením metodickou podporu.

ZDC reportuje za rok 2017 ve svém zařízení celkem 35 nezletilých bez doprovodu (v roce 2016 celkem 51 nezletilých bez doprovodu, výrazný pokles oproti roku 2015, kdy bylo v ZDC umístěno 132 nezletilých bez doprovodu), **z čehož celkem 7 osob bylo mladších 15 let. Jednalo se o 30 chlapců a 5 dívek, z toho 7 žadatelů o azyl.** Nejvíce nezletilých bez doprovodu pocházelo z Afganistánu (14), Vietnamu (4), Rumunska (3), Slovenska (3), po dvou pak z Iráku, Súdánu, Ukrajiny, po jednom z Albánie, Nigérie, Pákistánu, Somálska, Sýrie.

Pouze na okraj uvádíme, že dětské oběti obchodování s lidmi lze zařadit do kategorie týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí a poskytovatelé registrovaných služeb zastávají významnou roli v pomoci této cílové skupině. MPSV každoročně vypisuje dotační řízení na podporu poskytování sociálních služeb pro jejich poskytovatele, bez ohledu na jejich právní formu. Celková alokace závisí na kondici státního rozpočtu, v posledních letech se pohybuje okolo částky 8 mld. Kč. Toto dotační řízení je realizováno na základě § 101a a § 104 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Níže nabízíme popis vybraných případů, které v minulém roce ZDC řešilo (poskytnuté údaje v rámci ochrany dětí zobecňujeme).

Dívka, 17 let, Nigérie

- v ZDC od 5.4.2017 do 18.4.2017

- ze ZDC převezena z důvodu zletilosti do SUZ Zastávka u Brna
- z výpovědi dívky zjištěno: v zemi původu došlo ke znásilnění. Odtamtud ji do Evropy odvezla její dobrá známá, která hradila veškeré výlohy a po celou cestu o ni pečovala. Tak jako mnoho jejích krajanek, které přicestovaly do ČR, strávila nějaký čas v Itálii (její krajanky dříve uváděly, že právě v Itálii byly nuceny k prostituci a přišly do kontaktu s drogami – tato dívka však toto neuvedla, přesto je možné se domnívat, že její příběh byl analogický s ostatními).

Dívka, 15 let, Rumunsko

- v ZDC od 14.6.2017 do 20.6.2017
- pobyt v ZDC ukončen předáním do péče otce
- ze zprávy PČR: zadržena pro podezření na majetkovou trestnou činnost - krádeže v Jindřichově Hradci. Její matka má pro obdobnou trestnou činnost zakázán pobyt v ČR. Lze se domnívat, že se jedná o organizovanou trestnou činnost rumunských rodinných klanů na území celé ČR i jiných států, do kterých jsou nezletilé děti aktivně zapojovány za účelem kapesních krádeží s vyhlídkou na nižší trestní sazbu v případě dopadení a odhalení trestné činnosti. Dívka již ze stejných důvodů byla v ZDC umístěna v předešlých letech.

Chlapec, 17 let, Vietnam

- v ZDC od 20.10.2017 do 20.12.2017
- pobyt v ZDC ukončen útekem dne 20.11.2017, od té doby o chlapci nemáme žádné zprávy. Dne 20.12.2017 skončena platnost předběžného opatření.
- z výpovědi chlapce: v zemi původu žil ve velmi nuzných podmínkách, jako úplný sirotek si vydělával převážně žebráním. Pak mu jakýsi muž nabídl, že mu pomůže se dostat do Evropy, že se tam bude mít lépe. Chlapec souhlasil a během přejezdu přes ČR (směřoval do Německa), zadržen a umístěn do ZDC. Pokusil se o útěk, ale německou stranou byl zadržen a vrácen do ZDC. Další útěk se již podařil. Chlapec během pobytu v ZDC uváděl, že je zde moc spokojený a rád by zde zůstal. V ZDC se ho pokoušeli kontaktovat nějací Vietnamci, kteří se vydávali za příbuzné, ale po informaci, že pokud ho chtějí přijít navštívit, budou ztotožněni, se již neozvali. Lze se domnívat, že chlapec byl do Evropy zavlčen jako levná pracovní síla a převaděči přinucen opustit ČR a odejít do Německa.

6. PODPORA ZE STRANY POMÁHAJÍCÍCH ORGANIZACÍ

6.1 La Strada Česká republika, o.p.s.

6.1.1 Základní informace o organizaci

La Strada Česká republika, o. p. s. (dále jen „La Strada“) působí v oblasti obchodování s lidmi od roku 1995. Je zakládající organizací La Strada International⁶ s členskými organizacemi v dalších sedmi evropských zemích⁷. V ČR je součástí

⁶ Viz <http://lastradainternational.org/>.

⁷ Dalšími členskými zeměmi jsou Bělorusko, Bulharsko, Makedonie, Moldávie, Nizozemí, Polsko a Ukrajina.

Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty a Sdružení azylových domů (SAD). Cílem organizace je přispívat k odstranění obchodování s lidmi a vykořisťování a poskytovat podporu a ochranu vykořisťovaným, obchodovaným či vykořisťováním a obchodováním ohroženým osobám.

La Strada poskytuje cílové skupině sociální služby, věnuje se prevenci a vzdělávání. Advocacy aktivitami usiluje o systémové či legislativní změny s cílem předcházet obchodování s lidmi a vykořisťování a chránit práva a zájmy cílové skupiny.

La Strada poskytuje 4 sociální služby pro obchodované a vykořisťované osoby

- odborné sociální poradenství - § 37 zákona o sociálních službách⁸,
- krizová pomoc - § 60 zákona o sociálních službách,
- azylové domy - § 57 zákona o sociálních službách,
- telefonická krizová pomoc.⁹

V oblasti prevence, šíření informačních materiálů a mapování trendů organizace rozvíjí specifickou metodu práce v terénu. Tato aktivita je již několikátým rokem finančně podporována MVČR. Více k organizaci La Strada a jejich aktivitám viz <http://www.strada.cz/cz/>.

6.1.2 Poskytované služby

V roce 2017 byl organizací La Strada zaznamenán pokles počtu klientely ze zemí EU a došlo k nárůstu počtu osob z tzv. třetích zemí. Sociální služby tak organizace poskytovala i sedmi osobám z Filipín a klientce z Nigérie.

Do služeb organizace se dostalo také několik mužů české národnosti, kteří byli obchodováni za účelem pracovního vykořisťování ve Velké Británii a kterým se buď podařilo z prostředí uprchnout, nebo byli vysvobozeni policií. Nově se objevily i případy, kdy se nejednalo pouze o pracovní vykořisťování, ale u dvou klientů docházelo na území VB i k nucení do trestné činnosti a žebrání.

V roce 2017 poskytovala organizace La Strada ambulantní či pobytové sociální služby celkem 63 klientům a klientkám. V porovnání s rokem 2016 se jedná o mírný pokles klientely (v roce 2016 spolupracovalo s organizací celkem 84 osob).

V praxi lze organizací poskytované služby rozdělit na dvě základní skupiny:

1. **Komplex sociálních služeb** – tvořen odborným sociálním poradenstvím, krizovou pomocí a pobytovou či ambulantní a pobytovou službou azylové domy. V případě, že obchodované a vykořisťované osoby využívají jednu nebo více z výše jmenovaných služeb, lze říci, že jejich situace vyžaduje komplexní řešení. V těchto případech hovoříme o komplexu sociálních služeb. **Tuto službu v roce 2017 využilo 42 klientů a klientek.** Co se týče národnostního složení, tak 15 osob bylo české státní příslušnosti, dalších 27 bylo

⁸ Poskytované také osobám, které prožily nebo se nacházejí v situaci blízké obchodování či vykořisťování, osobám, které jsou v blízkém vztahu k lidem, kteří byli nebo jsou obchodováni či vykořisťováni, osobám, které hledají práci či cestují do zahraničí a dalším lidem, kteří mají zájem o informace, jak rizikům obchodování s lidmi a vykořisťování předcházet

⁹ Dle zákona o sociálních službách.

cizí státní příslušnosti – nejpočetnější skupinu tvořili občané z Filipín (7). Oproti předchozímu roku jde tak o změnu, dříve byli nejpočetnější skupinou občané z Bulharska a Rumunska.

2. **Kontaktní poradenství** – tato služba je specificky určena zejména pro osoby, které potřebují konzultovat svou situaci v rámci registrované služby odborného sociálního poradenství a nevyžadují, či z objektivních příčin nemohou využít jiných služeb ke komplexnímu řešení své situace. V praxi to znamená, že klientela využije zpravidla jednorázovou (v některých případech však i opakovanou) osobní konzultaci pro to, aby se zorientovala ve své situaci. **Tuto službu v roce 2017 využilo 21 klientů a klientek.**

6.1.3 Charakteristika klientely, která spolupracovala s organizací La Strada

V roce 2017 využilo komplex sociálních služeb organizace celkem 42 osob (23 mužů a 19 žen), z tohoto počtu pokračovalo ve spolupráci z předchozího roku či let 7 osob (3 ženy a 4 muži) a 35 osob (16 žen a 19 mužů), které zahájily v roce 2017 spolupráci s organizací a využily komplexu sociálních služeb.

V roce 2017 využily komplex služeb organizace **ženy z České republiky, Slovenské republiky, Moldávie, Ukrajiny, Nigérie a Filipín. Z celkového počtu 19 žen bylo 9 z nich obchodováno za účelem nucené prostituce a 10 žen bylo obchodováno za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování, z toho 1 žena byla obchodována za účelem nuceného sňatku.**

V tomto roce byl zaznamenán zejména **nárůst počtu žen z Filipín, které byly obchodovány na území České republiky za účelem nucené práce i nucené prostituce.**

Muži pocházeli z České republiky, Slovenské republiky, Bulharska, Ukrajiny, Filipín, Moldávie, Rumunska a Vietnamu. Byli obchodováni převážně **za účelem nucené práce a pracovního vykořisťování. Ve třech případech šlo o nucenou kriminální aktivitu, z toho se ve dvou případech jednalo o krádeže a žebrotu a v jednom o nucenou práci v pěstírně konopí (tento případ je statisticky evidován jako případ nucené práce/pracovního vykořisťování, protože klient nevěděl, že práce, do níž je nucen, je nezákonná).**

Ve většině případů se jednalo o nábor ze strany pracovních agentur pomocí inzerce na internetu. Ve zbylých případech se jednalo o nábor ze strany známých či rodinných příslušníků.

Nejčastějším prostředkem donucení byly výhrůžky, zabavení dokladů, omezování osobní svobody. Dále bylo vyhrožováno zrušením pobytového oprávnění a cíleně vytvářen strach z českých orgánů činných v trestním řízení. Zneužívána byla také tíživá životní situace obětí, případně hrozba fiktivními dluhy.

K obchodu se ženami **v sexbyznysu docházelo ve třech případech v rámci pouliční prostituce na území České republiky, ve dvou případech v rámci pouliční prostituce ve Velké Británii, v jednom případě v nočním klubu a v jednom případě v masážním salonu. V případech nucené práce ženy pracovaly v zemědělství, zejména při sběru sezonních plodin, v továrnách, v soukromých domácnostech jako hospodyně a chůvy a v masážních salonech.**

U mužů obchodovaných do Velké Británie se jednalo o úklidy kanceláří nebo vlaků a autobusů, třídění odpadků na recyklační lince, práci v potravinářství a práci v domácnosti. Pachatelé také kořistili z dávek sociální podpory, které pomocí zabavených dokladů na muže zřídili. **V České republice byli muži nuceni k práci v zemědělství, na farmách a v jednom případě k práci v chovatelské stanici závodních psů. Jeden muž filipínské státní příslušnosti byl pracovní vykořisťován v hotelu, kde měl poskytovat masáže. Jeden muž vietnamské státní příslušnosti byl nucen k práci v pěstírně konopí.**

V roce 2017 spolupracovalo z celkového počtu uživatelů a uživatelek komplexních služeb organizace **s policií celkem 31 osob** (tedy prakticky ¾ klientely). 30 osob (16 žen, 14 mužů) s Policií České republiky a 7 z nich zároveň také s policií z Velké Británie a 1 klient pouze s policií z Velké Británie.

V roce 2017 se práce v terénu zaměřovala jak na tradičně navštěvované lokality (úklidové a jiné služby, průmysl a zemědělství), tak i na některá specifická prostředí, kde je dle zkušeností organizace a získaných informací možné detekovat obchodování s lidmi a identifikovat obchodované osoby. Pro rok 2017 se tak **práce v terénu více soustředila na oblast pracovního vykořisťování a obchodu s lidmi v prostředí cirkusů a poutových atrakcí, sektoru odpadového hospodářství a masážních salonech a relaxačních a tzv. spa klubech.** Bylo kontaktováno celkem 880 osob z cílové skupiny, z toho bylo 445 žen (tj. 50,6 %), dále 163 osob blízkých cílové skupině (osoby z prostředí cílové skupiny a osoby v pracovním či osobním vztahu k osobám z cílové skupiny), z toho 77 žen (tj. 47,2 %).

Nejvíce kontaktovaných osob pocházelo z Ukrajiny a následně nejčastěji (pořadí uváděno dle četnosti) z České republiky, Bulharska, Rumunska, Filipín, Thajska, Slovenska, Moldavska a Vietnamu. Dále byly kontaktovány osoby pocházející z Maďarska, Polska, Kazachstánu, Uzbekistánu, Španělska a jednotlivci například z Nigérie, Kamerunu, Indonésie apod.

Dle poznatků z terénu se v poslední době velmi rozšířily praktiky některých zprostředkovatelů napojených na dopravní společnosti, kteří do ČR přivázejí každý týden desítky pracovníků a pracovníc převážně z Bulharska a Rumunska a po příjezdu části z nich nabídnou práci a ostatní nechávají bez prostředků na ulici. Následně po necelém odpracovaném měsíci propouštějí i zbylé pracovníky a pracovnice a po odečtení „nákladů“ na cestu a ubytování jim nechávají například za odpracovaných 150 a více hodin mzdu ve výši 2 000 – 3 000 Kč.

6.2 Arcidiecézní charita Praha - Projekt Magdala a Program Prevence obchodování s lidmi poskytovaný Migračním centrem Charity

6.2.1 Základní informace

Arcidiecézní charita Praha se zabývá problematikou obchodování s lidmi ve dvou programech. Program Magdala je zaměřen na podporu ženských a dětských obětí obchodování nebo domácího násilí. Program Prevence obchodování s lidmi poskytovaný Migračním centrem Charity nabízí poradenství a podporu migrantům a běžencům.

Pracovníci Projektu Magdala poskytují obětem obchodování s lidmi komplexní služby, což znamená sociální a právní poradenství, psychosociální poradenství, asistenci na úřadech, přímou pomoc a utajené bydlení. Více o projektu viz <http://praha.charita.cz/sluzby/magdala/>.

6.2.2 Poskytované služby

V roce 2017 Projekt Magdala poskytl komplexní služby včetně ubytování, zařazení oběti do Programu a poradenství 3 obětem z České republiky a 1 ze Slovenské republiky. Další oběti celkem 4 nové za rok 2017 nechtěly být do Programu zařazeny a dále Arcidiecézní charita Praha spolupracovala s uživatelkou, která využívala charitní sociální bydlení a zároveň využívala služby Projektu Magdala a nadále probíhalo trestní stíhání pachatele. **V roce 2017 proběhla u dvou uživatelek repatriace do ČR a komplexní poskytnutí dlouhodobých služeb. Další uživatelky vstoupily do projektu Magdala po návratu ze Švýcarska a Francie.** Těmto obětem bylo poskytováno dlouhodobé utajené ubytování, odborné sociální poradenství, právní poradenství, socioterapeutické poradenství, potravinová a materiální podpora po dobu spolupráce s Projektem Magdala. **Celkem tak Arcidiecézní charita Praha v roce 2017 pracovala s 9 oběťmi obchodu s lidmi.**

Migrační poradenské centrum Charity poskytlo služby 4 osobám, které byly obchodované nebo vykořisťované. Bylo poskytnuto právní a sociální poradenství formou preventivních aktivit v detencích a terénní práce. **V roce 2017 pracovníci centra poskytli služby osobám ze zemí Bělorusko a Ukrajina.** Pracovníci se setkávali s osobami, pro které bylo organizováno neoprávněné překročení státní hranice, neoprávněný pobyt a neregulární práce.

6.3 Diakonie Českobratrské církve evangelické

6.3.1 Základní informace o organizaci

Diakonie Českobratrské církve evangelické (dále jen „Diakonie ČCE“) je druhou největší nestátní neziskovou organizací poskytující sociální služby v ČR. Diakonie ČCE je také členem mezinárodní platformy Eurodiakonie (evropská federace organizací, institucí a církví) a spolupracuje s partnery po celém světě. Zřizovatelem Diakonie ČCE je Českobratrská církev evangelická.

Do boje proti obchodování s lidmi je Diakonie ČCE zapojena prostřednictvím svého centrálního projektu již od roku 2008. Nejdříve byl projekt zaměřen především na monitorování stavu obchodu s lidmi v ČR a vytvoření programu primární prevence určeného pro vzdělávání dětí v oblasti rizik obchodování s lidmi a komerčního sexuálního zneužívání. Výsledky z činnosti projektu postupně vedly k rozšíření práce Diakonie ČCE s obchodovanými osobami. V roce 2009 vznikl v souvislosti s touto činností pod záštitou tehdejšího Ústředí Diakonie ČCE program Ne-Násilí, v rámci kterého je poskytována pomoc a podpora osobám obchodovaným a osobám tímto jevem ohroženým. Od roku 2012 poskytuje sociální služby obchodovaným osobám také Diakonie ČCE – Středisko Západní Čechy (dále jen „Diakonie Západ“). Od září roku 2017 Diakonie ČCE působí OSL

těž v Brně, kde službu krizové pomoci zajišťuje 1 terénní pracovník v nově zřízeném detašovaném pracovišti. Více o organizaci viz <http://www.diakonie.cz/>.

6.3.2 Poskytované služby

Diakonie ČCE – SCPS realizuje nadále sociální službu Azylového bydlení pro muže, páry a ženy, kteří jsou obchodováni na trhu práce a pracovní vykořisťování. V roce 2016 došlo k přestěhování azylového domu do jiné vyhovující lokality a do domu, který umožnil navýšit počet lůžek z 9 na stávajících 13 lůžek. Azylový dům zůstává nadále místem s utajenou adresou z důvodu bezpečnosti klientů.

Od roku 2015 poskytuje podporu prostřednictvím služby Krizové terénní pomoci, která reaguje na potřeby klientů v terénu bez nutnosti jejich umístění do AD. Služba je určena dospělým osobám od 18 let věku, které se nacházejí v prostředí vykořisťování na trhu práce, staly se oběťmi vykořisťování, obchodování, jakož i osobám, které jsou potencionálně těmito jevy ohroženy. Zejména jde o osoby, kterým nemůže být poskytnuta služba Azylový dům z kapacitních důvodů a osoby, které jsou přímo ohroženy ztrátou bydlení a potřebují podporu při prosazování svých práv v pracovní-právní oblasti. Poskytnutí krizové pomoci je možné také v návaznosti na spolupráci s organizací IOM, která zajišťuje realizaci dobrovolného návratu osob do země původu.

V roce 2017 Diakonie ČCE nově vytvořila letáky pro organizace ve 2 jazykových mutacích. Pro zájemce i klienty služeb vyhotovila ve spolupráci s právníkem pracovní právní karty, jež informují o všech podstatných tématech a mají preventivní funkci.

Pobytová služba azylového bydlení byla celkově poskytnuta 40 osobám. Šlo o 16 žen a 24 mužů, průměrný věk je 42 let. Nejvíce osob bylo z Bulharska (27) dále pak z Rumunska (12) a službu využil také občan z Ukrajiny (1).

Pracovníci azylového domu uskutečnili v roce 2017 celkem 72 terénních výjezdů v těchto krajích: Hlavní město Praha (15), Středočeský kraj (19), Pardubický kraj (2), kraj Královéhradecký (3), Liberecký kraj (4), Ústecký kraj (4), Karlovarský kraj (2), Plzeňský kraj (2), kraj Vysočina (3), Jihomoravský kraj (6), Moravskoslezský kraj (8), Olomoucký kraj (4).

V terénu bylo osloveno celkem 756 osob a distribuováno 2300 kusů informačních letáků. Od roku 2016 jsou nově distribuovány letáky ve více jazykových mutacích.

Služba terénní krizové pomoci poskytla pomoc 88 klientům. Šlo o 38 žen a 50 mužů, průměrný věk je 41 let. Nejvíce osob bylo z Bulharska (76) dále pak ze Slovenska (5), Rumunska (2), České republiky (2), Lotyšska (1), Polska (1) a Ukrajiny (1).

Pracovníci Diakonie SCPS se snaží řešit problémy obchodovaných lidí komplexním přístupem a nedílnou součástí této práce je právě asistence při uplatňování práv – zajišťování dokladů, zprostředkování právní pomoci i případná asistence při trestním řízení. Financování služeb Diakonie ČCE je vícezdrojové a je podporováno z dotací MPSV, dílem zahraničními církevními partnery, neposledně jsou zásadním zdrojem financování dary fyzických i právnických osob.

Terénní program Diakonie Plzeň – Západ

Služba je navázána na pražské středisko Diakonie ČCE – SCPS, jehož prostřednictvím je možné využít také návaznou službu azylového domu. Středisko v Plzni pak poskytuje také rozšířené služby pro cizince pobývajících na území ČR, kteří nespádají do kategorie OSL.

V roce 2017 byla služba poskytnuta celkem 99 uživatelům spadajícím do kategorie OSL zejména z lokalit: Plzeň, Přeštice, Horšovský Týn, Rokycany, Nýřany, Klatovy a Tachov. Oproti předchozímu roku jde opět o mírný pokles v počtu klientů a stejně jako rok minulý ale služba zaznamenala velký nárůst klientů, kteří sice nespádají do kategorie OSL, ale řeší běžné záležitosti legálních migrantů pobývajících na území ČR.

Během jednotlivých kontaktů s klienty byla řešena především nevyplacená mzda pracovníků, porušování pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatele a informování klientů o reálném stavu pracovního trhu v ČR a o zákonné úpravě pobytu cizinců na území ČR. V drtivé většině případů se jedná o podvodné jednání pracovních agentur, které může přímo navazovat na převoz lidí do ČR.

Služba je efektivně navázána na všechny relevantní NNO v kraji, jakož i na státní instituce součinné při šetření pracovně-právních deliktů (Policie ČR, cizinecká Policie, OAMP, OIP ad.).

6.4 Mezinárodní organizace pro migraci

6.4.1 Základní informace o organizaci

IOM je mezivládní organizace založená v roce 1951 s hlavním sídlem v Ženevě, jejím členem je 170 členských zemí a dnes 440 kanceláří po celém světě. Jde o mezinárodní organizaci zabývající se úkoly v oblasti migrace – pomáhá migrantům a vládám podporou humánní migrace. Úzce spolupracuje s širokou škálou mezinárodních i místních nevládních organizací. Mise IOM v Praze byla založena v roce 1998.

Oblasti působnosti IOM:

- pomoc při náhlých migračních vlnách;
- návratové a re-integrační programy;
- usnadňování pracovní migrace;
- zdravotní programy;
- informační a výchovné programy;
- výzkum řízení migrace a migrační politiky;
- školení státní správy a budování kapacit v migračním managementu;
- **programy zaměřené na potírání a prevenci obchodu s lidmi.**

6.4.2 Poskytované služby

IOM v ČR neměl ani v roce 2017 žádný aktivní projekt zaměřený na potírání obchodování s lidmi, nicméně se zapojuje do spojených aktivit zejména formou

dobrovolných návratů a v rámci prevence školením konzulárních pracovníků, kteří jsou nominováni na nové posty v zahraničí.

Program dobrovolných návratů pokračoval i v roce 2017. Kapacita IOM kanceláře v Praze byla významně omezena, od 1.1.2017 začalo implementovat program dobrovolných návratů ze zařízení pro zajištění cizinců Ministerstvo vnitra, a proto jsou počty navracených migrantů IOM nízké. **Počet cizinců-navrátilců z České republiky byl v roce 2017 48 migrantů.**

Pokud se týče státních příslušností, **nejčastěji byly IOM vraceny občané Ukrajiny, Vietnamu** a další po jednotlivcích.

IOM Praha úzce spolupracuje se všemi aktéry Programu a je napojena na Program ve smyslu pomoci obětem, které se budou chtít navrátit do státu původu. IOM síť kanceláří ve světě je informována o Programu, díky němuž lze pomoci oběti navrátit se do ČR či využít pomoci finančních prostředků, aby se oběti-cizinci mohli vrátit domů. Tento Program je ojedinělý v Evropě a při setkání evropských ředitelů IOM misí byl velmi kladně hodnocen jako možnost pro české oběti. Je zřetelné, že v rámci „udržitelnosti“ lze Program hodnotit velmi kladně.

V roce 2017 se uskutečnil přímý návrat 5 obětí obchodování s lidmi do země původu.

7. FINANČNÍ ZDROJE

7.1 Finance poskytnuté Ministerstvem vnitra ČR

Financování Programu na základě smluvního vztahu umožňuje objednateli přesnou evidenci poskytovaných služeb, okamžitou kontrolu případných zjištěných nedostatků a jejich odstranění a také umožňuje flexibilněji reagovat na potřeby klienta v rámci poskytování služeb. Významnou součástí je také podpora preventivních aktivit, zejména terénní práce, osvětových aktivit a sociálního poradenství. Uvedeným činnostem konaným v rámci Programu včetně preventivních aktivit za rok 2017 odpovídají i fakticky vynaložené finanční náklady ve výši 1 188 583,6 Kč.

7.2 Finance poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR

MPSV dlouhodobě podporuje v rámci dotačního řízení na poskytování sociálních služeb (sociální služby jsou subjekty registrované na základě § 78 zákona o sociálních službách) organizace, které poskytují sociální služby převážně cílové skupině „oběti obchodu s lidmi“. Lze tedy říci, že tyto organizace (La Strada Česká republika a Diakonie ČCE) se na pomoc této skupině osob specializují. Přehled o finančních prostředcích poskytnutých těmto organizacím v roce 2017 nabízí tabulková část, tabulka č. 6a.

Nutno podotknout, že MPSV v rámci dotačního řízení na poskytování sociálních služeb podporuje i celou řadu jiných organizací, které jsou ze své podstaty zaměřeny také na podporu obětí obchodu s lidmi (a uvádějí tyto osoby jako jednu z cílových skupin), avšak nelze říci, že by se na pomoc těmto osobám přímo specializovaly (přehled o počtu těchto služeb viz tabulková část, tabulka č. 6b).

Dětské oběti obchodování s lidmi lze zařadit do kategorie týraných, zneužívaných a zanedbávaných dětí a poskytovatelé registrovaných služeb zastávají významnou roli v pomoci této cílové skupině. MPSV každoročně vypisuje dotační řízení na podporu poskytování sociálních služeb pro jejich poskytovatele, bez ohledu na jejich právní formu. Celková alokace závisí na kondici státního rozpočtu, v posledních letech se pohybuje okolo částky 8 mld. Kč. Toto dotační řízení je realizováno na základě § 101a a § 104 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

7.3 Další finanční zdroje

Dalšími zdroji pro financování těchto poskytovatelů mohou být rozpočty územně samosprávných celků, individuální projekty jednotlivých krajů, Evropský sociální fond, nezávislé nadace, partnerské organizace, mezinárodní organizace (př. OBSE), jiné mezinárodní fondy, velvyslanectví atd. V neposlední řadě jsou jako zdroj financování v případě neziskových organizací zejm. církevního charakteru uváděny dary fyzických a právnických osob.

8. PREVENCE A VZDĚLÁVÁNÍ

V následujících kapitolách se nachází informace o vzdělávacích aktivitách, výzkumech, osvětových aktivitách, informačních kampaních, koordinovaných aktivitách v ČR i na mezinárodní úrovni.

8.1 Vzdělávání

Také v roce 2017 byly pořádány vzdělávací aktivity zaměřené na problematiku obchodování s lidmi, a to ve spolupráci se státními institucemi a nevládními organizacemi z ČR, ale také za spolupráce s partnery z mezinárodního prostředí. Cílem bylo informovat o aktivitách MV v oblasti obchodování s lidmi, o fungování a zefektivňování Programu, možnostech podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a aktuálních trendech v oblasti obchodování s lidmi. Stěžejním tématem bylo také informovat o možnostech a způsobu identifikace potenciálních obětí relevantními profesními skupinami, které při výkonu své profese mohou s těmito případy vejít v kontakt.

Policejní vzdělávání

Specialisté NCOZ se každoročně účastní lektorské činnosti se zaměřením na obchodování s lidmi při vzdělávání policistů specializačního kurzu Národní protidrogové centrály SKPV v Praze.

V roce 2017 se v sídle ambasády Velké Británie ve Vídni uskutečnil mezinárodní seminář na téma „**Rozvoj kvalifikace a schopností k boji proti obchodování s lidmi**“. Tématem bylo sdílení informací a poznatků, profilování obětí a reakce, případová studie vyšetřování na evropské úrovni, problematika společných vyšetřovacích týmů, vedení finančního šetření a zajišťování výnosů z této trestné činnosti. Semináře se kromě specialistů NCOZ účastnili experti na problematiku obchodování s lidmi z Velké Británie, Rakouska, Polska, Slovenska a vyslaní experti Europolu a SELEC (South East European Law Enforcement Center).

Během roku 2017 se experti NCOZ účastnili několika **expertních a strategických jednání projektu EMPACT Obchodování s lidmi**. Cílem těchto zasedání byla zejména výměna informací o obchodování s lidmi, projednání dílčích kroků plnění operačního akčního plánu pro rok 2017, finanční šetření obchodování s lidmi, dále pracovní a sexuální vykořisťování, sdílení dobré praxe.

V rámci projektu Policie ČR „Financování implementace priorit Politického cyklu EU na období 2016-2017“, na který získala PČR prostředky z Národního programu Fondu pro vnitřní bezpečnost, proběhly v oblasti boje proti obchodování s lidmi tyto aktivity: **studijně pracovní pobyt 4 příslušníků NCOZ u partnerské jednotky** na Ředitelství pro boj s organizovaným zločinem, odbor obchodu s lidmi v Rumunsku, **mezinárodní seminář k možnostem řešení rizik spojených s obchodováním s lidmi**, páchaným organizovanými skupinami působícími v ČR a Rumunsku a **pracovně studijní pobyt 4 příslušníků NCOZ v Londýně**, kde byly uskutečněny 4 pracovní setkání se zástupci 4 různých policejních jednotek se zaměřením na obchodování s lidmi. Byly navázány osobní kontakty, posílena vzájemná informovanost, diskutovány aspekty aktuálních trendů a posílena policejní spolupráce.

Justiční vzdělávání

Justiční vzdělávání v dané problematice má již více než desetiletou tradici a je realizováno zejména prostřednictvím pravidelných akcí Justiční akademie, tedy vzdělávacích akcí určených pro soudce a státní zástupce. Vzdělávání justičních a právních čekatelů, které se uskutečňuje prostřednictvím Justiční akademie, není povinné. Ve smyslu vyhlášky č. 303/2002 Sb., o výběru, přijímání a odborné přípravě justičních a právních čekatelů a o odborné justiční zkoušce a odborné závěrečné zkoušce právních čekatelů, má justiční čekatel povinnost prohlubovat své odborné znalosti a dovednosti, avšak z uvedeného nelze bez dalšího dovodit jeho povinnost absolvovat na Justiční akademii v rámci přípravné služby konkrétní vzdělávací akci. Rozhodnutí o účasti justičního čekatele na jednotlivých seminářích Justiční akademie (a tedy i výběr tematiky vzdělávací akce) je zcela na předsedovi příslušného soudu. Za účelem splnění úkolu stanoveného Národní strategií boje proti obchodování s lidmi (ve smyslu zařazování otázky potírání obchodování s lidmi do systému vzdělávání justičních čekatelů na Justiční akademii) byli proto již v roce 2016 požádáni předsedové jednotlivých soudů o zajištění této povinnosti. V této souvislosti jim bylo doporučeno, aby justiční čekatelé byli na vzdělávací akce Justiční akademie v oblasti problematiky obchodování s lidmi vysíláni.

V roce 2017 se Justiční akademie věnovala problematice obchodování s lidmi v rámci jednodenního semináře na téma „Obchodování s lidmi a další trestné činy proti svobodě a právům na ochranu osobnosti a soukromí“. Zaměřen byl na aktuální problematiku vybraných trestných činů dle hlavy II. zvláštní části trestního zákoníku: obchodování s lidmi, zavlčení, zbavení osobní svobody, vydírání, omezování osobní svobody, útisk z pohledu státního zástupce; zkušenosti specializovaného útvaru PČR, kazuistika. Na semináři byla rovněž přednesena aktuální problematika obchodování s lidmi v SRN, rizika nelegální migrace, organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice v případě nelegální migrace, rizika možné infiltrace teroristických skupin či individuů, znalecké posudky v případech obchodování s lidmi, odškodnění pro oběti obchodu s lidmi a Úmluva rady Evropy proti obchodu s lidmi.

Další vzdělávací aktivity

Také MZV realizuje s účinností od roku 2010 na základě schválené koncepce konzulárního vzdělávání nový model konzulárního školení. Konzulární vzdělávání probíhá na více úrovních. Základním druhem konzulárního vzdělávání je tzv. předvýjezdového školení, které se realizuje formou třítydenních kurzů s pevně stanoveným rozvrhem, v jehož rámci se na školení aktivně podílí i další resorty státní správy ČR. Předvýjezdové konzulární školení je zakončeno složením závěrečného testu. Všichni konzulární pracovníci vysílání k výkonu práce s konzulární agendou na zastupitelském úřadě ČR v zahraničí jsou povinni před svým odjezdem toto školení absolvovat. Problematika obchodování s lidmi je vždy nedílnou částí konzulárního vzdělávání.

Mezi spolupracující aktéry spadá i Ministerstvo vnitra, které v předvýjezdovém školení zajišťuje přednášky věnované problematice obchodování s lidmi. Stejně jako v předchozích letech, se i v roce 2017 na přednáškách podíleli kromě zástupců MV také zástupce IOM. Přednášky byly zaměřeny na seznámení se s formami a projevy obchodování s lidmi, s možnostmi pomoci obětem obchodování s lidmi, se systémy podpory těmto obětem a se způsoby nakládání s informacemi zjištěnými o obchodovaných osobách. Konzulární pracovníci byli rovněž informováni o možnostech spolupráce ZÚ s příslušnými organizacemi, které se obchodem s lidmi zabývají a mohou v případě potřeby obětem poskytnout následnou pomoc.

8.2 Další preventivní aktivity

Každoročně jsou za finanční podpory MV prováděny rozsáhlé preventivně-informační aktivity o obchodování s lidmi. Součástí preventivních aktivit Programu je také odborné sociální poradenství pro potenciální oběti obchodování s lidmi a krizová pomoc. V posledních 3 letech se podařilo zvýšit informovanost o problematice obchodování s lidmi a o Programu také prostřednictvím terénních výjezdů partnerských neziskových organizací po celém území ČR.

Na podporu síťování služeb pro ohrožené děti, tj. i pro děti - oběti obchodování s lidmi, se zaměřuje projekt MPSV s názvem „Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany“ (dále jen „IP MPSV“) financovaný z Operačního programu Zaměstnanost s celkovým rozpočtem ve výši 326 mil. Kč, který je realizovaný v období od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2019.

1) Podpora a rozvoj služeb v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. Cílem je podpora síťování služeb pro práci s dětmi a rodinami spolupracujícími OSPOD s důrazem na systémovost, návaznost a provázanost služeb a jejich preventivní charakter, dále vydefinování a pilotní ověření inovativních a preventivních služeb pro ohrožené rodiny a děti za účelem včasného řešení jejich situace. V tomto ohledu budou také využity příklady dobré praxe ze zahraničí, u nichž bude pilotně ověřováno, zda by se osvědčily i v českém prostředí. V rámci sítě služeb by měla být posílena mezioborová spolupráce se všemi aktéry na lokální úrovni, kteří se podílejí na řešení situace ohrožených dětí. Nepočítá se tedy jen s rozvojem sítě sociálních služeb a činností poskytovaných pověřenými osobami k výkonu sociálně-právní ochrany (dále jen „SPO“), ale i s rozvojem a s užší provázaností služeb v oboru zdravotnictví, školství a bezpečnosti.

2) Celoživotní vzdělávání pracovníků a pracovníc orgánů sociálně-právní ochrany dětí a pověřených osob. Rychlá a efektivní intervence při řešení situace dětských obětí obchodování s lidmi závisí z velké části na profesionalitě pracovníků v systému péče o ohrožené děti. Právě na rozvoj jejich kompetencí se zaměřuje tato další klíčová aktivita IP MPSV.

3) Systémová podpora sociální práce v obcích. Tento projekt realizovalo MPSV v roce 2017 a zaměřen je mimo jiné na:

- zvyšování odborných kompetencí sociálních pracovníků, čímž se zvyšuje kvalita jimi poskytovaného výkonu sociální práce,

- pilotní ověření typových pozic sociálních pracovníků (terénní sociální pracovník, koordinátor sociální podpory) obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem. Jejich činnost spočívá v aktivním vyhledávání osob sociálně vyloučených nebo sociálním vyloučením ohrožených a následně na realizaci dalších činností sociální práce, které směřují k sociálnímu začlenění těchto osob.

Jak již bylo zmíněno výše, pro MPSV je v potírání obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a situací, které mohou v tuto formu vykořisťování vyústit, významným partnerem MOPNZC. MPSV, MOPNZC předkládá každý rok vládě České republiky pro informaci souhrnnou zprávu, v polovině roku 2017 tak byla předložena Souhrnná informace za rok 2016 o aktivitách realizovaných příslušnými resorty v oblasti potírání nelegálního zaměstnávání cizinců.

V průběhu roku 2017 se uskutečnila dvě řádná zasedání MOPNZC (v pořadí 41. a 42. zasedání). V rámci zasedání byly, kromě jiného, podány informace, které se týkaly výkonu a výsledků kontrolní činnosti jednotlivých členských resortů, oblasti legislativy a trendů v oblastech souvisejících s nelegálním zaměstnáváním, Evropské platformy pro posílení spolupráce při řešení problematiky nehlášené práce, sociálního pojištění a vyslaných pracovníků v rámci EU v kontextu nelegálního zaměstnávání, revize informačních povinností zaměstnavatelů a možnosti státní správy tyto informace sdílet a využívat s ohledem na boj proti obchodování s lidmi.

Další oblastí působnosti MPSV je preventivní působení proti obchodování s lidmi na území ČR i v zahraničí zejména prostřednictvím zvyšování povědomí veřejnosti o právech a povinnostech, o rizicích a možnostech řešení nepříznivých životních situací spojených se zaměstnáváním (i zahraničních pracovníků) v ČR. Děje se tak zejména pomocí internetových portálů, jako je Integrovaný portál MPSV, webové stránky MPSV/Úřadu práce České republiky, EURES (Evropských služeb zaměstnanosti), Státního úřadu inspekce práce, webových stránek www.cizinci.cz apod.

Na adrese www.prace-v-cr.cz je také možné nalézt Interaktivní mapu životních situací, vytvořenou v rámci projektu Cizinci – Rozvoj poradenství poskytovaného ÚP ČR pro cizince, realizovaného Fondem dalšího vzdělávání, příspěvkovou organizací MPSV.

Pro zajištění zvýšení informovanosti cizinců o jejich pracovních právech a základních tématech z oblasti pracovněprávních vztahů jsou umístěny na webových stránkách SÚIP v sekci „Informační materiály“ letáky v českém a anglickém jazyce

poskytující základní informace k tématům týkajícím se překážek v práci, rovného zacházení, vysílání pracovníků, vzniku, změn a skončení pracovního poměru, dohod konaných mimo pracovní poměr, nevyplacení mzdy zaměstnavatelem, pracovní době, nároku na dovolenou, proplacení cestovních náhrad, odměně za práci, ochraně osobních práv, majetku a zájmů zaměstnance, agenturnímu zaměstnávání, nelegální práci a také věcné působnosti a kompetencí orgánů inspekce práce. Dále byly na internetové stránky SÚIP přidány informace o pracovních a mzdových podmínkách zaměstnanců vyslaných v rámci poskytování služeb na území ČR, které jsou přeloženy do angličtiny, francouzštiny, polštiny, ukrajinštiny, němčiny, bulharštiny a rumunštiny. V rámci mimořádné informační a preventivní akce zaměřené na vysílání zaměstnanců v silniční dopravě byla zpracována informační brožura **„Informace k povinnosti týkající se vysílaných zaměstnanců ze zemí EU v rámci poskytovaných služeb do ČR“**, která obsahuje informace k ustanovení § 136 zákona o zaměstnanosti ve 4 jazykových mutacích (čeština, angličtina, francouzština, němčina). Na internetových stránkách SÚIP byl v roce 2017 zveřejněn také informační leták **„Vysílání ukrajinských občanů do ČR k výkonu práce z jiného členského státu EU“** a dokument **„Společné stanovisko státních orgánů k problematice vysílání občanů třetích států do ČR zaměstnavatelem usazených v jiném členském státě EU“**.

Nedílnou součástí činnosti SÚIP, stejně tak jako oblastních inspektorátů práce je prevence a osvěta, která je směřována jak k zaměstnavatelům, tak k zaměstnancům. Tato je realizována nejen jako součást kontrolní činnosti inspektorů, ale také prostřednictvím pracovněprávního poradenství, které je široké veřejnosti pravidelně poskytováno na oblastních inspektorátech práce.

V roce 2017 byl realizován pro inspektory nelegálního zaměstnávání – specialisty na oblast zaměstnávání cizinců dvoudenní odborný seminář realizovaný ve spolupráci se službou cizinecké policie, Českou správou sociálního zabezpečení, Odborem azylové a migrační politiky MV na téma zneužívání padělaných cestovních a pobytových dokladů, změny v oblasti zákona o pobytu cizinců a příslušnost k právním předpisům v oblasti sociálního pojištění v souvislosti se zaměstnáváním cizinců. Kromě tohoto semináře probíhaly na oblastních inspektorátech práce ve spolupráci se službou cizinecké policie další semináře zaměřené na oblast padělaných cestovních a pobytových dokladů, přičemž byli proškoleni na tuto oblast všichni inspektoři v oblasti nelegálního zaměstnávání.

Zařízení pro děti – cizince v rámci prevence obchodování a zneužívání klade důraz zejména na jazykové kompetence klientů. Pořádá proto pravidelné doučování českého jazyka. V rámci výuky odborných předmětů jsou probírána související témata. V rámci individuální i skupinové práce s dlouhodobými klienty se ZDC zaměřuje zejména na prevenci rizik souvisejících s integračním procesem. K tomu slouží mnohé socializační programy. Dále ZDC poskytuje terapeutické služby, program přípravy na odchod ze zařízení a další služby dle individuálních potřeb klientů. V rámci prevence rizik, mimo jiné i obchodování a zneužívání, jsou ve spolupráci s jinými organizacemi pořádány různé semináře a průběžně je poskytováno právní a sociální poradenství.

La Strada v roce 2017 zaměřila své vzdělávací aktivity na:

1. Vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků ve vybraných krajích ČR v identifikaci obchodovaných osob. **Projekt: Zvýšení dostupnosti služeb pro ženy obchodované v prostituci podpořený Úřadem vlády ČR.** V rámci tohoto projektu byla vytvořena aktuální analýza problematiky obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování v ČR.

2. Primární prevence na středních školách v Praze. Celkově se v roce 2017 účastnilo 362 studentů a studentek v rámci projektu **Zvyšování informovanosti mládeže k prevenci obchodování s lidmi podpořeného Magistrátem hlavního města Prahy.**

3. **Školení v přijímacích a pobytových střediscích a v zařízeních pro zajištění cizinců** – personál těchto zařízení hraje velmi významnou roli ve včasné identifikaci potenciálně obchodovaných osob, proto bylo cílem školení navázat s těmito pracovníky spolupráci.

4. **Přednášky ve zdravotnických zařízeních** – v průběhu kalendářního roku 2017 se uskutečnilo několik seminářů a přednášek pro zaměstnance a zaměstnankyně zdravotnických zařízení, konkrétně psychiatrických nemocnic, léčeben a klinik, v rámci kterých byli lékaři a lékařky proškoleni zejména v identifikaci obchodovaných osob.

V prosinci 2017 spustila organizace La Strada ČR plošnou kampaň, která byla zaměřena na problematiku obchodování s lidmi a pracovního vykořisťování ve stavebnictví, zemědělství a v sexbyznysu. Paralelně probíhala také kampaň na SOS Linku La Strada. Kampaň byla podpořena Ministerstvem vnitra ČR, společnostmi Leo Burnett, Philip Morris International, Národní kavárnou a Dopravním podnikem hlavního města Prahy. V rámci kampaně bylo umístěno v Praze v MHD (převážně ve stanicích metra) téměř 70 citylightů s celkově 7 motivy, 4 motivy byly zaměřené na problematiku obchodování s lidmi obecně, a 3 na cílovou skupinu potenciálně obchodovaných osob. Stejně motivy byly také využity v autobusech a tramvajích v Praze, celkově bylo umístěno 2720 letáků velikosti A4 v dopravních prostředcích. V deníku Metro vyšla třikrát půlstrana s motivy kampaně, kdy dosah pražského a středočeského kraje je 240 000 čtenářů a čtenářek.

Dne 12. listopadu 2017 se uskutečnila v multifunkčním prostoru Jatka78 premiéra divadelní inscenace Honey. Jedná se o netradiční zpracování milostného příběhu, které vzniklo na základě skutečných událostí. Z hlediska obchodování s lidmi jde o unikátní umělecký počin, neboť zpracování příběhu velmi expresivně a přesně zrcadlí vzájemný vztah kuplíře či tzv. „loverboy“ a jeho oběti. V České republice se jedná se o naprosto ojedinělé zpracování jak z hlediska tématu inscenace, tak originálního spojení Dejvického divadla a prvků nového cirkusu v podání Cirkus La Putyka. Projekt finančně podpořila městská část Praha 6, hlavní město Praha, Ministerstvo kultury, ČSOB a soukromí donoři.

9. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY A ROZSUDKY SOUDŮ V PŘÍPADECH OBCHODOVÁNÍ S LIDMI¹⁰

Z důvodu větší přehlednosti dělíme tuto část na oblast vnitrostátní a mezinárodní právní úpravy.

¹⁰ Podklady pro zprávu v této části byly aktualizované k datu 15. února 2018.

9.1 Vnitrostátní úprava

Přijetím zákona č. 93/2017, kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, **byla s účinností od 1. 4. 2017 stanovena nová povinnost pro zaměstnavatele usazeného v jiném členském státě EU**. Podle ustanovení § 136 odst. 1 zákona o zaměstnanosti, je právnická nebo fyzická osoba jako zaměstnavatel povinna mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu. Od 1. 4. 2017 na základě ustanovení § 136 odst. 2 zákona o zaměstnanosti tuto povinnost má na území ČR i zaměstnavatel usazený v jiném členském státu EU, který v rámci nadnárodního poskytování služeb vyslal svého zaměstnance k dočasnému výkonu práce do ČR, přičemž doklady, jimiž je plněna tato povinnost, musejí být přeloženy do českého jazyka.

Přijetím zákona č. 206/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, **došlo s účinností od 29. 7. 2017 k zásadním změnám v oblasti zprostředkování zaměstnání agenturami práce týkající se zpřesnění podmínek pro udělení příslušného povolení ke zprostředkování zaměstnání, úpravy sankcí, ale i stanovení jasnějších pravidel ve vztahu k uživateli (zavedení jeho částečné odpovědnosti), který z hlediska svého postavení může určovat podmínky, za kterých se agenturní zaměstnávání bude realizovat**. V rámci této novely byla také **nově zavedena definice zastřenému zprostředkování zaměstnání** a stanovena sankce pro fyzické nebo právnické osoby, které se dopustí předmětného jednání. Zastřeným zprostředkováním zaměstnání se rozumí činnost právnické osoby nebo fyzické osoby, spočívající v pronájmu pracovní síly jiné právnické osobě nebo fyzické osobě, aniž by byly dodrženy podmínky pro zprostředkování zaměstnání stanovené zákonem o zaměstnanosti.

Zákonem č. 222/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony byly **s účinností od 15. 7. 2017 provedeny změny v zákoně o zaměstnanosti, kdy došlo k úpravě v oblasti sezónního zaměstnávání cizinců související s transpozicí směrnic EP a Rady 2014/36/EU** (o podmínkách vstupu a pobytu státních příslušníků třetích zemí za účelem zaměstnání jako sezónní pracovníci). **V případě vydání povolení k zaměstnání pro sezónního zaměstnance, krajská pobočka Úřadu práce České republiky poskytne cizinci také písemnou informaci o právech a povinnostech sezónního zaměstnance včetně informace postupu při podávání stížností pro porušení pracovněprávních předpisů**. Toto opatření by mělo vést k lepší ochraně sezónních zaměstnanců – cizinců, kteří s ohledem na omezenou dobu působení v ČR, mohou být z důvodu neznalosti svých práv a povinností zranitelnou skupinou.

Nad rámec směrnice došlo k zavedení povinnosti zveřejňovat a nabízet volná pracovní místa určená k zařazení do centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty/modré karty.

Dále byly stanoveny další důvody pro nezařazení/vyřazení volných pracovních míst určených k zařazení do centrální evidence volných pracovních míst obsaditelných držiteli zaměstnanecké karty/modré karty vedoucí k lepší ochraně potenciálních zaměstnanců. Jedná se o následující důvody:

- na majetek zaměstnavatele byl na základě pravomocného rozhodnutí soudu prohlášen konkurs,
- zaměstnavateli byla v posledních 3 měsících pravomocně uložena pokuta vyšší než 50 000 Kč za porušení povinnosti vyplývajících z pracovněprávních předpisů nebo za porušení povinnosti vyplývajících z jiných právních předpisů, jejichž dodržování kontroluje Státní úřad inspekce práce nebo oblastní inspektoráty práce.

Nově byla zavedena povinnost k žádosti o povolení k zaměstnání předložit pracovní smlouvu, dohodu o pracovní činnosti nebo smlouvu o smlouvě budoucí, v níž se strany zavazují v ujednané lhůtě uzavřít pracovní smlouvu nebo dohodu o pracovní činnosti. Od účinnosti této novely není možné vydat povolení k zaměstnání v případě, že by se mělo jednat o pracovněprávní vztah na základě dohody o provedení práce.

V roce 2017 byl dokončen proces transpozice směrnic 2015/565/EU, kterou se mění směrnice **2006/86/ES**, pokud jde o některé technické požadavky na kódování lidských tkání a buněk a **2015/566/EU**, kterou se provádí směrnice 2004/23/ES, pokud jde o postupy pro ověřování rovnocenných jakostních a bezpečnostních norem pro dovážené tkáně a buňky. **Transpozičním předpisem je zákon č. 296/2008 Sb.**, o zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka, **vyhláška č. 422/2008 Sb.**, o stanovení bližších požadavků pro zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka a **zákon č. 285/2002 Sb.**, o darování, odběrech a transplantacích tkání a buněk. Tím byly obě směrnice EU plně transponovány do našeho právního řádu.

9.2 Mezinárodní úprava

Pro Českou republiku vstoupila dne 1. července 2017 v platnost (publikována pod č. 33/2017 Sb. m. s.) **Úmluva o opatřeních proti obchodování s lidmi**. Základním cílem této Úmluvy je posílit ochranu, kterou poskytuje tzv. Palermský protokol (Protokol o předcházení, potlačování a trestání obchodu s lidmi, zejména se ženami a dětmi doplňující Úmluvu Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu) a zvýšit jím položené standardy ochrany, a to prostřednictvím úpravy předcházení a potírání obchodování s lidmi, ochrany lidských práv obětí obchodování a podpory mezinárodní spolupráce při boji proti obchodování s lidmi. Rozsah Úmluvy zahrnuje veškeré formy obchodování (národní, nadnárodní, napojené na organizovaný zločin či nikoliv). Úmluva též ustanovuje monitorovací mechanismus k zajištění toho, že smluvní strany budou její ustanovení účinně realizovat.

Dne 21. září 2017 byla ratifikována Úmluva Rady Evropy proti obchodování s lidskými orgány, která pro Českou republiku vstoupila **v platnost dne 1. března 2018**. Úmluva se zaměřuje na trestněprávní otázky spojené s obchodováním s lidskými orgány, ochranu práv obětí obchodu s lidskými orgány a podporu spolupráce na národní i mezinárodní úrovni. Úmluva především požaduje trestněprávní postih celé škály jednání,

kteřá s nezákonným obchodem s lidskými orgány souvisí. Úmluva tak mj. stanoví povinnost členským státům zajistit trestnost úmyslného odběru lidského orgánu z těla žijícího či zemřelého dárce, pokud je odběr proveden bez svobodného, informovaného a specifického souhlasu žijícího či zemřelého dárce, nebo pokud v případě zemřelého dárce odběr není povolen vnitrostátním právem; dále pokud výměnou za odběr orgánu žijící dárce nebo třetí strana obdrželi nebo jim byl nabídnut finanční prospěch nebo srovnatelná výhoda; a také pokud výměnou za odběr orgánu z těla zemřelého dárce třetí strana obdržela nebo jí byl nabídnut finanční prospěch nebo srovnatelná výhoda.

9.3 Rozsudky soudů

Struktura zpráv doznala v průběhu uplynulých 10 let jen malých změn; rozsáhlá část je již tradičně věnována vyšetřování a stíhání obchodování s lidmi a oblasti péče o oběti této trestné činnosti. Doposud však chyběly detailnější podklady pro analýzu pravomocných rozsudků. Na základě dohody Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti bylo v březnu roku 2018 Ministerstvu vnitra zasláno celkem 7 odsuzujících rozsudků ve věcech obchodování s lidmi, které nabyly v roce 2017 právní moci.

V roce 2017 bylo pro celkem 9 trestných činů obchodování s lidmi dle ustanovení § 168 TZ pravomocně odsouzeno celkem 9 osob. Co do regionálního rozložení lze konstatovat, že tyto kauzy spadají pouze do místní příslušnosti 3 krajů, a to krajského soudu v Hradci Králové, Brně a Ústí nad Labem. Zatímco v případě krajského soudu v Brně a Ústí nad Labem by bylo možné tento výsledek částečně odůvodnit např. vyšší koncentrací sociálně vyloučených lokalit a prostituce (byť, zejména v tradičních příhraničních lokalitách je prostituce dlouhodobě na ústupu), v případě krajského soudu v Hradci Králové se jedná o skutečnost překvapivější, kterou lze pravděpodobně přičítat důslednému přístupu orgánů činných v trestním řízení k tzv. obchodovacím kauzám.

Níže jsou pro ilustraci uvedeny dva případy, kde je jasně patrný rozdíl v míře škodlivosti, tedy povaze a závažnosti jednání naplňujícího znaky trestného činu obchodování s lidmi. Zároveň jsou uvedeny i vybrané části odůvodňující druh a výši uloženého trestu.

V prvním z detailněji analyzovaných případů jsou pachatelkou i oběťmi mladistvé dívky. Dle výslovného vyjádření soudu mladistvá pachatelka z jednání nekořistila a „jen“ obě mladistvé dívky k provozování prostituce „zlákala“. Trestná činnost probíhala velmi krátkou dobu v řádu dnů. Obě tyto skutečnosti jsou mj. následně zohledněny při rozhodování o druhu a výši ukládaného trestu.

Oproti tomu druhý z níže uváděných případů je mnohem závažnější. Dva pachatelé, dospělé osoby, obchodovali nezletilé dívky na útěku z výchovného ústavu pro mládež, využívali jejich tíživé situace a to výhradně za účelem dosažení zisku.

Oba výše uvedené případy představují formu obchodování s lidmi za účelem tzv. sexuálního vykořisťování (§ 168, odst. 1 a 2, písm. a TZ). Druhou nejčastější formou vyskytující se na území ČR je tzv. obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování (§ 168, odst. 1 a 2, písm. d, e TZ). Pro doplnění tedy ve zkratce připomínáme ještě případ označovaný též „Osobní sluha“ (4T 2/2016, Krajský soud Hradec Králové). V této kauze muž, občan České republiky, společník a po určitou dobu

i jednatel několika společností zaměřených na správu webových a facebookových stránek, grafické práce apod. pracovně vykořisťoval jiného muže, taktéž společníka a jednatele stejných společností. Prostředkem donucení bylo zejména zneužití submisivního postavení oběti, tísně a závislosti, fiktivní finanční závazky bez právního důvodu, pohrůžka soudního uplatnění směnek, zavrženíhodné tresty a úkoly v rozporu s lidskou důstojností. Tento případ je z hlediska typických „obchodovacích“ kauz odlišný; nicméně více prostoru mu je věnováno v rámci „Společného stanoviska k výkladu pojmů souvisejících s pracovním vykořisťováním“¹¹ a proto zde nebude více rozpracován.

9.3.1 Kazuistika č. 1 – 2 TM 3/2017 (Krajský soud Brno)

Oběť: dvě mladistvé dívky, občanky České republiky, obě na útěku z výchovného ústavu.

Pachatel: mladistvá dívka, taktéž na útěku z výchovného ústavu.

Prostředky donucení: bez použití donucení, zneužití submisivního postavení závislosti či tísně. Mladistvé pachatelce nebylo ani podanou obžalobou kladeno za vinu, že by kořistila z prostituce dvou mladistvých dívek, či že by je dokonce k prostituci jakýmkoliv způsobem nutila. Kladeno za vinu a prokázáno jí bylo „pouze“ to, že tyto osoby k prostituci zlákala.

Modus operandi: Mladistvá pachatelka v průběhu jednoho týdne v srpnu 2015 zjednala na různých místech v Karviné, kde v té době všechny tři mladistvé dívky přebývaly po útěku z výchovného ústavu, k pohlavnímu styku za úplatu dvě v té době mladistvé poškozené, a to v úmyslu, aby jich bylo užito k prostituci, s cílem získat tak finanční prostředky pro sebe i poškozené. Pachatelka sjednávala vše prostřednictvím sociální sítě Facebook a taktéž za užití mobilní aplikace WhatsApp v telefonu, případně telefonicky a to s blíže neustanovenými muži arabského etnika a to díky tomu, že jako jediná ze tří dívek ovládala částečně angličtinu a arabštinu. Mladistvé pachatelce bylo známo, že oběti ještě nedovršily věk 18 let, tedy zlákala dítě, aby ho bylo užito jiným k pohlavnímu styku a takový čin spáchala v úmyslu, aby jiného bylo užito k prostituci, čímž spáchala provinění obchodování s lidmi podle § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) trestního zákoníku. Pachatelka byla souzena dle zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudnictví ve věcech mládeže“).

Délka vykořisťování: v blíže nezjištěných dnech v průběhu jednoho srpnového týdne roku 2015.

Trest: trestní opatření odnětí svobody v trvání 1 roku s podmíněným odkladem na zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Na zkušební dobu podmíněného odsouzení soud zároveň uložil výchovné opatření – dohled probačního úředníka.

Vybrané části odůvodnění výše uloženého trestu: Mladistvá byla ohrožena uložením trestního opatření odnětí svobody v trvání 1 – 5 let dle trestní sazby uvedené § 168 odst. 3 trestního zákoníku po moderaci dle § 31 odst. 1 ZSM. Mladistvé polehčovalo, že přes výše konstatované výchovné problémy dosud nebyla soudně trestána ani postížena pro přestupek a lze tak uzavřít, že doposud vedla řádný život (§ 41 písm. o) trestního zákoníku). Rovněž jí polehčovalo, že se k trestné činnosti v převážné míře doznala

¹¹ MV-110751-1/OBP-2017 zveřejněno na adrese <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx> v části „Stanoviska“.

a napomáhala při objasňování své trestné činnosti (§ 41 písm. l) trestního zákoníku) a své trestné činnosti litovala (§ 41 písm. n) trestního zákoníku). Přitěžujících okolností soud u mladistvé neshledal. Za této situace, kdy jednání mladistvé nemělo trvale nepříznivých následků pro poškozené ani pro společnost, soud pokládá za odpovídající uložení trestního opatření odnětí svobody na samé spodní hranici zákonné výměry, tedy v trvání 1 roku s tím, že existuje reálná naděje, že již takto uložené trestní opatření bude mít na mladistvou výchovný účinek, odradí ji od páčání dalšího provinění, a že je tedy toto trestní opatření možno ukládat jako výchovné. Proto jí byl výkon trestního opatření podmíněně odložen na přiměřeně dlouhou zkušební dobu v trvání 18 měsíců. Současně však soud považoval za nezbytné na tuto zkušební dobu mladistvé uložit i opatření výchovné, v souladu s ustanovením § 15 odst. 1, odst. 2 písm. a) ZSM, a to dohled probačního úředníka. Mladistvá zanedlouho dosáhne zletilosti a opustí brány výchovného ústavu, probační úředník tak nejen že bude sledovat a kontrolovat její chování ve zkušební době podmíněného odsouzení, ale taktéž jí bude odborně směřovat a napomáhat v rámci jejího osobního a profesního života s cílem zajistit, aby mladistvá v budoucnu vedla řádný život.

V souvislosti s někdy kritizovanou přílišnou délkou trestního řízení zároveň upozorňujeme na to, že se v rámci analyzovaných případů jedná o jedinou kauzu z celkem 7 zkoumaných, ve které odsouzená pachatelka nepodala odvolání. Fakt, že odsouzení pachatelé zpravidla podávají řádné i mimořádné opravné prostředky může též svědčit o tom, že nevnímají své jednání za závažné a uložený trest za přiměřený. Nicméně ve většině z analyzovaných případů odvolací soudy uložené tresty potvrdily.

9.3.2 Kazuistika 2 - 39 T 5/2017 (Krajský soud Brno)

Oběť: tři mladistvé dívky, občanky ČR, všechny na útěku z výchovného ústavu pro mládež.

Pachatel: žena a muž, občané ČR.

Prostředky donucení: Dívky uvedly, že neodešly z bytu pachatelů dříve, neboť měly strach, že je pachatelé budou hledat a ublíží jejich rodinám. Připustily však, že jim za celou dobu pobytu nikdo nevyhrožoval a jednalo se pouze o jejich pocit. Nebyly ze strany pachatelů jakkoli fyzicky napadeny, nikdo na ně nekřičel. V průběhu pobytu některých dívek v bytě pachatelů proběhla dvakrát kontrola ze strany policie. Před ní pachatelka dívky schovala do sklepa, který se nacházel pod místností. Tato místnost se používala jako kuchyň a vstup byl schován pod linoleem.

Modus operandi: Pachatelé se s nezletilými dívkami, které byly na útěku z výchovného ústavu pro mládež, seznámili různým způsobem, např. jednu potkali na nádraží, s jinou se znali přes společné známé. Pachatelé zneužívali tíživé situace dívek, nabídli jim bydlení a stravu v místě svého tehdejšího bydliště v Brně, ačkoliv věděli, že dívky nejsou plnoleté a jsou na útěku. Jako protihodnotu pachatelé požadovali, aby dívky pro pachatelku a jejího přítele provozovaly prostituci jak na území ČR, tak v Rakousku. Do Rakouska pachatelé vozili dívky na přesně nezjištěné místo v blízkosti zábavního parku Prater, kde dívky musely provozovat prostituci. Vzhledem k neschopnosti komunikace v cizím jazyce je pak obžalovaná vybavila papírky, kde byly napsány ceny za jednotlivé sexuální služby, resp.

základní fráze tak, aby se dívky, pokud neovládaly německý jazyk, mohly domluvit. Veškeré peníze získané prostitutí musely vždy dívky odevzdat pachatelce, která je poté společně s obžalovaným použila pro vlastní potřebu. Dále pachatelé pořizovali fotografie dvou z nezletilých dívek, které pózovaly nahé a v různých podbízivých polohách. Pachatelka tyto fotografie následně vložila na webové stránky www.amateri.com, kde byly fotografie ke zhlédnutí všem, kteří prostřednictvím tohoto serveru vyhledávali sexuální služby. V neposlední řadě pachatelé ohrozili mravní vývoj dítěte tím, že mu umožnili vést nemravný život, umožnili mu opatřovat pro jiného prostředky jiným zavrženíhodným způsobem a čin spáchali ze zavrženíhodné pohnutky.

Délka vykořisťování: ve všech třech případech vždy přibližně po dobu jednoho měsíce.

Trest: žena odsouzena podle ustanovení § 168 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. d) trestního zákoníku, přečin ohrožování výchovy dítěte podle § 201 odst. 1 písm. b), písm. c), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku, zločin výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 3, odst. 4 písm. b) trestního zákoníku (v bodě 4), k trestu odnětí svobody v trvání 8 let a byla zařazena pro výkon trestu do věznice s ostrahou; dále jí byl uložen trest propadnutí věci, konkrétně mobilního telefonu a hotovosti (65 EUR a 59 000 Kč). Muž byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 8 let a zařazen pro výkon trestu do věznice s ostrahou. Dále mu byl uložen trest propadnutí věci, konkrétně mobilního telefonu.

Vybrané části odůvodnění: Soud vycházel zejména, nikoli však výhradně z výpovědí poškozených. Přípouští, jak již konstatoval výše, že se jedná o osoby značně problematické, vykazující se výchovnými potížemi, užíváním drog, útekou z ústavních zařízení a provozováním prostituce. Po provedeném dokazování soud dokonce nemá žádných pochyb o tom, že trestná činnost obžalovaných nevykazovala žádné znaky přímého násilí či výraznějšího psychického nátlaku, ale dívky prostituci provozovaly do jisté míry dobrovolně, kdy se jednalo o prostředek, kterým získaly živobytí, střechu nad hlavou a určitý výdělek. Takováto skutečnost však nikterak nesnižuje povinnost státu poskytovat i takovým problémovým osobám ochranu, zejména jestliže pachatelé trestné činnosti využívají jejich nízkého věku, za který je třeba považovat hranici pod osmnáct let, kdy jedinec nedisponuje natolik vyvinutými vědomostními schopnostmi a mravní vyspělostí, aby mohl rozpoznat škodlivost jednání, ať již svého navenek či naopak směřujícího vůči němu, jako je tomu u dospělého člověka. Je třeba uvést, že všechny poškozené vypovídaly v rámci přípravného řízení spontánně, v době, kdy si byly schopny vybavit okolnosti případu a navzájem se doplňují a uvádějí takové podrobnosti, že soud nemá důvod pochybovat o jejich věrohodnosti. Tuto nesnižuje ani fakt, že se některé z nich i nadále živí prostitutí.

Poškozené, stejně jako svědkyně, uvádějí takové podrobnosti, které vedou soud k jednoznačnému závěru, že jejich výpověď nemůže být jakkoliv tendenční s cílem křivě vypovídat proti obžalovaným (např. detaily ohledně provozování prostituce, jednotné ceny, informace o provedených policejních kontrolách v ČR i Rakousku).

Nehraje rovněž roli, zda předmět útoku, tedy dítě, přistupuje k prostituci dobrovolně, což je opět případ některých dívek, které si byly vědomy, jaké činnosti se dopouštějí a pravděpodobně ji braly jako snadný a rychlý zdroj výdělku, neboť jak již bylo uvedeno,

podstatou je, že útok je směřován vůči osobám, které vzhledem k věku nejsou schopny se ještě adekvátně rozhodovat a vnímat okolní realitu a své jednání natolik komplexně, jako dospělý jedinec. Týmž jednáním pak obžalovaní ohrozili mravní vývoj poškozených, na které je třeba pohlížet jako na děti, když jim umožnili vést nemravný život a opatřovat pro jiného prostředky jiným zavrženíhodným způsobem, a čin spáchali ze zavrženíhodné pohnutky (§ 201 odst. 1 písm. b), písm. c), odst. 3 písm. a) trestního zákoníku. Jak již bylo uvedeno, obžalovaní se cíleně zaměřovali na mladistvé, které byly na útěku z výchovných ústavů, přičemž při pobytu mimo ně neměly finanční prostředky na obživu ani možnost ubytování, o to více, bylo-li po nich vyhlášeno pátrání a poté, co je obžalovaní u sebe ubytovali, umožňovali jim takovýto pobyt mimo ústavní výchovu a působili na ně tak, že vyvolávali představu o snadném způsobu výdělku provozováním nemravného a zahálčivého života.

Nutno zdůraznit, že soud na straně obžalované neshledal žádných polehčujících okolností. Jako přitěžující je naopak třeba připomenout spáchání více trestných činů, z toho dvou zločinů, kterých se dopouštěla vůči vícero poškozeným. Soud proto dospěl k závěru, že je na místě ukládat obžalované trest mírně pod polovinou zákonné trestní sazby, kdy pro vyměření mírnějšího trestu absentovaly výraznější polehčující okolnosti. Jak již bylo uvedeno, soud při stanovení výše trestu přihlédl ke dvěma specifikům případu, a to k jednak určité dobrovolnosti, s níž přistupovaly poškozené k páčání trestné činnosti, aniž by k této byly jakýmkoliv způsobem nuceny fyzicky či psychicky, a rovněž zohlednil podobu dětské pornografie, kdy tato byla pořizována vůči osobám, které samy chtěly provozovat prostituci a byly blízce dovršení osmnáctého roku života. Mimoto na fotografiích není zachycen obličej obou obžalovaných, a tyto i po fyzické stránce vykazují výraznější rysy dospělosti, než jak tomu bývá u obdobné trestné činnosti zvykem. Daná skutečnost je tedy odlišná od obdobné trestné činnosti, směřující vůči podstatně mladším jedincům.

Rovněž obžalovanému přitěžuje spáchání více trestných činů vůči více osobám. Ačkoliv u obžalovaného je pro absenci spáchání zločinu výroby a jiného nakládání s dětskou pornografií dán menší rozsah protiprávního jednání, na druhou stranu mu přitěžuje bohatší trestní minulost, pročež soud při absenci výraznějších polehčujících okolností, jakož i zohlednění specifik případu tak, jak byly rozvedeny v předchozím odstavci při ukládání trestu obžalované, dospěl k názoru, že je na místě uložit obžalovanému shodný trest odnětí svobody v délce osmi let.

Proti rozsudku podali odvolání oba obžalovaní a směřovali je proti výroku o vině a trestu. Odvolací soud, vrchní soud v Olomouci, odvolání obou obžalovaných dle ustanovení § 256 TŘ jako nedůvodné zamítl (3 To 120/2017).

10. PARTNERSTVÍ

10.1 Partnerství v rámci ČR

V této kapitole jsou uváděny příklady spolupráce jak na strategické, tak na operativní úrovni.

Ministr vnitra jako osoba odpovědná za koordinaci aktivit v oblasti potírání obchodování s lidmi na národní úrovni je předsedou **Mezirezortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodování s lidmi** (MKS). Kromě zhodnocení plnění úkolů vyplývajících z Národní strategie boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016 – 2019 se témata zaměřovala na představení aktivit a činností přítomných organizací od posledního jednání, aktuality z mezinárodního prostředí. MKS se také věnovala monitoringu nových trendů a formulaci vhodných opatření v boji proti nim. MKS je jediným orgánem v rámci problematiky obchodu s lidmi, kde se pravidelně setkávají zástupci relevantních resortů společně s představiteli nestátních neziskových organizací, jakož i mezivládní organizace IOM.

Také v roce 2017 probíhala **spolupráce příslušných útvarů PČR** se spolupracujícími **neziskovými organizacemi** a **IOM Praha**. Jednalo se zejména o případy, kdy identifikovaná oběť byla zařazena do Programu. V takových případech pak byly s konkrétními pracovníky nevládních organizací řešeny dílčí kroky k zabezpečení bezproblémového chodu trestních řízení. Stejně jako v předchozích letech byla v případě potřeby svolávána dílčí jednání, při nichž se po vzájemné domluvě nastavovala další pravidla spolupráce. Rovněž docházelo k jednáním a výměně informací v rámci koordinačních schůzek OPK MV.

V roce 2017 byla **pokynem policejního prezidenta (č. 201/2017), o činnosti na úseku obchodování s lidmi přesunuta hlavní gesce k metodice problematiky obchodování s lidmi z ÚSKPV na NCOZ**. Také byla tímto pokynem založena spolupráce mezi příslušnými krajskými odbory nebo národní centrálou proti organizovanému zločinu a styčnými důstojníky pro menšiny. Hlavním důvodem bylo odhalování a vyšetřování podstatné části případů spojených s romskou komunitou a s prostředím vyloučených lokalit.

10.2 Přeshraniční spolupráce

Výčet aktivit v této kapitole nelze chápat jako vyčerpávající a kompletní. Zástupci MV (potažmo PČR) se účastní jednání řady platforem v rámci EU i jednání, která vyplývají z účasti v mezinárodních organizacích či jiných bi- i multilaterálních či regionálních partnerství. Dále se jednalo o účast MV a jiných resortů na konferencích, předávání informací a o spolupráci na strategické i operativní úrovni, přijímání zahraničních delegací k tomuto tématu atd.

Na základě požadavku vyplývajícího z Úmluvy boje proti obchodování s orgány Rady Evropy, kterou ČR podepsala v loňském roce v Santiagu de Compostela, jmenovalo Ministerstvo zdravotnictví národní kontaktní osobu pro koordinaci boje proti obchodování s orgány lidského původu. Několikrát v průběhu roku proběhla dvoustranná a vícestranná jednání s národními kontaktními osobami z jiných zemí. V prosinci 2017 zástupce za ČR aktivně vystoupil na evropském zasedání národních kontaktních osob v sídle Rady Evropy ve Štrasburku, kde se bilancovala činnost kontaktních osob v jednotlivých zemích a kde byl diskutován další postup.

Během roku 2017 se **experti NCOZ účastnili několika expertních a strategických jednání projektu EMPACT Obchodování s lidmi**, kterým byla

implementována jedna z priorit politického cyklu EU pro boj proti organizované a závažné mezinárodní trestní činnosti (2014-2017). Cílem těchto zasedání byla zejména výměna informací o obchodování s lidmi, projednání dílčích kroků plnění operačního akčního plánu pro rok 2017, finanční šetření obchodování s lidmi, dále pracovní a sexuální vykořisťování, sdílení dobré praxe. Boj proti obchodování s lidmi je i součástí priorit dalšího politického cyklu EU pro období 2018-2021, zapojení České republiky trvá.

Zástupci NCOZ a ŘSCP se v rámci EMPACT Nelegální migrace a EMPACT Obchodování s lidmi na konci června 2017 zapojili do tzv. **Společných akčních dnů** (JAD), pořádaných v rámci politického cyklu EU. JAD byly zaměřené na oblast sexuálního zneužívání, v souvislosti s prostitucí.

Stejně jako v uplynulých letech, se i v roce 2017 dvakrát sešla v Bruselu **neformální skupina národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů pro otázky obchodování s lidmi**, za účasti zástupců MV. První blok byl věnován zejména sdílení informací o vývoji obchodu s lidmi a o aplikovaných opatřeních k jeho potírání. Zástupci jednotlivých členských států představili poslední trendy, přijaté preventivní kroky, své postřehy a zkušenosti. Druhý blok byl uveden prezentací o systému odhadování počtu neodhalených obětí obchodu s lidmi a diskuzí nad jeho využitelností v praxi. Následně byly předneseny informace o vazbách mezi obchodem s lidmi a drogovou kriminalitou na základě podkladů poskytnutých jednotlivými členskými státy. Ve třetím bloku bylo představeno sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu a radě „Reporting on the follow-up to the EU Strategy towards the Eradication of trafficking in human beings and identifying further concrete actions“ – soubor nových priorit s výčtem konkrétních opatření pro posílení probíhajících aktivit v rámci boje proti obchodu s lidmi.

11. PRIORITY

11.1 Vyhodnocení priorit stanovených pro rok 2017

Pro rok 2017 s ohledem na to, že v polovině roku 2016 byla Vládou ČR schválena Strategie, nebyly stanoveny žádné dílčí priority. Strategie definovala celkem 13 úkolů, včetně dílčích aktivit v rámci jednotlivých úkolů. V intencích těchto úkolů se odvíjely aktivity všech relevantních aktérů i v roce 2017. Přesto bylo konstatováno, že důraz bude kladen zejména na oblast pracovního vykořisťování a tzv. sňatků s výhodou.

V roce 2017 MV spolupracovalo s národní korespondentkou pro boj proti obchodování s lidmi, zneužívání žen a dětí, nelegální migraci a zaměstnávání a pro ochranu práv obětí trestných činů Nejvyššího státního zastupitelství a Národní centrálou proti organizovanému zločinu Policie ČR na společném stanovisku k výkladu pojmů souvisejících s pracovním vykořisťováním. Toto stanovisko je již dostupné na internetových stránkách MV (<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx>).

V roce 2017 došlo také ke splnění úkolu č. 7 Aktualizace manuálu pro PČR k obchodování s lidmi, plynoucího ze Strategie. Aktualizovaná příručka pro pomoc obětem je rovněž dostupná na internetových stránkách MV (<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-924305.aspx>).

V návaznosti na aktualizovanou příručku bylo na konci roku 2017 připraveno a organizačně zajištěno i plnění dalšího úkolu Strategie, a sice úkolu č. 13 Navázání spolupráce s aktéry působícími v sociálně vyloučených lokalitách.

Zároveň byl v minulém roce průběžně plněn úkol č. 8 Zajištění průběžného vzdělávání specialistů v rámci PČR k Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi, kdy se seminářů určených pro specialisty na obchod s lidmi z NCOZ aktivně účastnil také zástupce Ministerstva vnitra, který přítomné s problematikou Programu seznámil.

11.2 Priority pro rok 2018

Pro rok 2018 byla jako priorita stanovena intenzivnější práce na poli boje proti obchodování s dětmi.

TABULKOVÁ ČÁST

1. STATISTICKÉ VÝSTUPY PČR

1a – ZJIŠTĚNÉ, STÍHANÉ A VYŠETŘOVANÉ TRESTNÉ ČINY OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČR V LETECH 2010 – 2017 (DLE § 168 TZ), (PČR)									
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
zjištěno trestných činů celkem		24	19	24	18	20	18	22	16
z toho:	objasněno	13	11	18	11	14	7	15	11
	dodatečně objasněno	4	6	4	5	5	2	2	5
skutky spáchané									
	pod vlivem (alkoholu a drog)	1	0	0	0	0	2	0	0
	z toho alkohol	0	0	0	0	0	2	0	0
	recidivisty	11	10	3	11	8	3	7	8
	nezletilými (do 15 let)	0	0	1	0	0	1	0	0
	mladistvými (15 -18 let)	2	0	6	0	4	1	7	1
stíháno, vyšetřováno osob - celkem		35	29	22	25	16	12	23	24
z toho:	recidivisté	12	9	5	10	6	2	9	9
	nezletilí (do 15 let)	0	0	0	0	0	1	0	0
	mladiství (15-18 let)	1	0	1	0	3	1	3	3
	18 - 30 let	9	7	13	10	4	1	9	9
	30 a výše	25	22	8	15	8	9	11	12
	muži	27	20	15	20	8	6	17	21
	ženy	8	9	7	5	8	6	6	3
	občané ČR	21	22	19	23	13	8	22	18
	cizinci	14	7	3	2	3	4	1	16
spácháno v organizované skupině									
z toho:	zjištěno	10	5	6	3	2	3	0	4
	objasněno	3	5	4	4	0	2	0	2
	stíháno osob	14	27	8	18	0	5	0	9
	muži	11	18	6	14	0	3	0	9
	ženy	3	9	2	4	0	2	0	0
	občané ČR	4	15	7	16	0	1	0	3
	cizinci	10	12	1	2	0	4	0	6
	věk stíhané osoby							0	
	do 15 let	0	0	0	0	0	0	0	0
	15-18 let	0	0	0	0	0	0	0	0
	18-30 let	4	6	2	9	0	0	0	6
	nad 30 let	10	21	6	9	0	0	0	3

**1b - OBĚTI TRESTNÉHO ČINU OBCHODOVÁNÍ S LIDMI (DLE § 168 TZ) V ČR
V LETECH 2011 – 2017 (PČR)**

rok/věk	muž	žena	počet osob ve skupinách	celkem
2011	0	11	40	51
věk do 15		5		
15-17		4		
18-30		2		
2012	3	11	38	52
věk do 15	2	6		
15-17	1	4		
18-30		1		
2013	1	5	51	57
věk do 15		2		
15-17	1	2		
31-40		1		
2014	3	9	55	67
věk do 15		2		
15-17		4		
18-30		1		
31-40	1	1		
61 a více	2			
neurčen		1		
2015	7	4	39	50
věk do 15	1	1		
15-17	4	1		
18-30	2	1		
31-40	0	1		
2016	1	37		38
věk do 15	1	2		
15-17	0	6		
18-30	0	28		
31-40	0	1		
2017	4	10	0	14
věk do 15	0	2	0	2
15-17	0	8	0	8
18-30	2	0	0	2
31-40	2	0	0	2

1c - OBĚTI TRESTNÉHO ČINU OBCHOD S LIDMI (DLE § 168 TZ) V ROCE 2017 DLE KRAJŮ (PČR)			
	muž	žena	celkový součet
Praha	0	4	4
Ústecký	0	3	3
Hradecký	2	1	3
Jihomoravský	2	0	2
Plzeňský	0	2	2
Celkem	4	10	14

1d - TRESTNÝ ČIN KUPLÍŘSTVÍ (DLE § 204 STZ, § 189 TZ), (PČR)														
rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
zjištěno	83	123	85	46	52	37	33	44	42	52	57	50	36	60
objasněno	83	119	79	39	43	28	26	32	36	46	49	50	33	52
vyšetřované a stíhané osoby	105	119	98	66	88	35	28	61	46	44	72	63	35	42

1e - TRESTNÝ ČIN NEOPRÁVNĚNÉ ZAMĚSTNÁVÁNÍ CIZINCŮ 2010 - 2016 (§ 342 TZ), (PČR)								
rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
zjištěno	3	4	3	2	3	3	6	10
objasněno celkem	0	0	2	3	2	2	2	1
vyšetřované a stíhané osoby	0	0	2	12	3	2	2	10

2. STATISTICKÉ VÝSTUPY MS

2a - POČTY PRAVOMOCNĚ ODSOUZENÝCH OSOB A ULOŽENÝCH TRESTŮ ZA OBCHODOVÁNÍ S LIDMI DLE § 168 TZ A 232A STZ), (MS)														
rok	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
odsouzené osoby	12	20	2	4	3	1	10	19	11	19	6	19	8	9
k nepodmíněnému trestu	3	8	0	3	3	0	9	18	10	17	4	12	6	6
k podmíněnému trestu	9	12	2	1	0	1	1	1	1	2	1	7	2	3

2b - PRÁVOMOCNĚ ODSOUZENÉ OSOBY PRO VYBRANÉ TRESTNÉ ČINY v roce 2017 (MS)

rok 2017		§ 164	§ 165	§ 166	§ 167	§ 168	§ 189	§ 190	§ 342
celkem trestných činů		0	0	0	0	9	21	0	0
celkem odsouzeno osob		0	0	0	0	9	21	0	0
oběť	dítě	0	0	0	0	5	1	0	0
	žena	0	0	0	0	0	13	0	0
trest	PO	0	0	0	0	3	21	0	0
	NEPO	0	0	0	0	6	0	0	0
	do 1 roku	0	0	0	0	0	0	0	0
	1 - 5 let	0	0	0	0	3	0	0	0
	5 - 15 let	0	0	0	0	3	0	0	0
upuštěno od potrestání		0	0	0	0	0	0	0	0

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

§ 164 TZ – neoprávněné odebrání tkání a orgánů

§ 165 TZ – nedovolené nakládání s tkáněmi a orgány

§ 166 TZ – odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu

§ 167 TZ – nedovolené nakládání s lidským embryem a lidským genomem

§ 168 TZ – obchodování s lidmi

§ 189 TZ – kuplířství

§ 190 TZ – prostituce ohrožující mravní vývoj dětí

§ 342 TZ – neoprávněné zaměstnávání cizinců

2c – PRÁVOMOCNĚ ODSOUZENÉ OSOBY PODLE ZÁKONA č. 140/1961 Sb., TRESTNÍ ZÁKON

rok 2017		§ 204	§ 209a	§ 216a	§ 232a	
celkem trestných činů		2	0	0	0	
celkem odsouzeno osob		2	0	0	0	
oběť	dítě	2	0	0	0	
	žena	0	0	0	0	
trest	Odnětí svobody podmíněně odložené	2	0	0	0	
	Odnětí svobody nepodmíněné	0	0	0	0	
	v tom:	do 1 roku	0	0	0	0
		od 1 do 5 let	0	0	0	0
		od 5 do 15 let	0	0	0	0
upuštěno od potrestání		0	0	0	0	

3. OBCHODOVÁNÍ S LIDMI MLADŠÍMI 18 LET (PČR, MS, MPSV)

3a - OBCHODOVÁNÍ S OSOBAMI MLADŠÍMI 18 LET V ROCE 2017 – ROZDĚLENÍ DLE VĚKU (PČR)		
věk 0-15	věk 15-18 let	celkem obětí mladších 18 let
2	8	10

3b - POČET PROJEKTŮ PODPOŘENÝCH Z DOTAČNÍHO TITULU RODINA A OCHRANA PRÁV DĚTÍ A VÝŠE ALOKACE ZA ROK 2017 (MPSV)	
oblast	počet projektů
Preventivní aktivity na podporu rodiny	192
Podpora práce s dětmi a rodinami v oblasti sociálně-právní ochrany dětí	81
celkem	273
celková výše alokace v rámci titulu	96 500 000

3c - PODEZŘENÍ NA OBCHODOVANÉ DĚTI v ČR za rok 2017 (ZDC)	
celkem NBD	35
z toho chlapci	30
z toho dívky	5
z toho do 15 let	7
z toho nad 15 let	28
z toho žadatelů o azyl	7
země původu	
Afghánistán	14
Albánie	1
Irák	2
Nigerie	1
Pákistán	1
Rumunsko	3
Slovensko	3
Somálsko	1
Súdán	2
Sýrie	1
Ukrajina	2
Vietnam	4
ukončení pobytu	
útěk	9
jiné zařízení ČR	5
jiné zařízení mimo ČR	6
do péče rodiny (mimo ČR)	0
stále v ZDC	15
průměrná délka pobytu	154 dní

4. STATISTICKÉ VÝSTUPY MV a IOM Praha

		4a - PROGRAM – POČTY A ZEMĚ PŮVODU OBĚTÍ (MV)															
rok		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	CELKEM
země původu																	
Česká republika			2	3	4	5	4	3	3	2		2	1	2	2	9	42
Slovenská republika			3		1	1	1	1				6	1	1	2	1	18
Moldavsko		3								1						5	9
Ukrajina			1	6	3	3	7	8		1				1	2	5	37
Bulharsko			2	4		1				1			2		1		11
Vietnam		1		3	3	2			1	1		1				1	13
Rumunsko					3		6					14	39		7		69
Makedonie						2											2
Rusko		1	1			3	1										6
Kyrgyzstán			1			1	1										3
Lotyšsko			1	1													2
Uzbekistán							1										1
Brazílie							3										3
Thajsko								1									1
Honduras									2								2
Nigérie									1	2						1	4
Srí Lanka										1							1
Filipíny											1					2	3
Neuvádí se										1							1
Celkem		5	11	17	14	18	24	13	7	10	1	23	43	4	14	24	228

4b - PROGRAM - FORMY VYKOŘIŠŤOVÁNÍ OBĚTÍ OSL ZA ROK 2017 A OBĚTI OSL DLE GENDERU (MV)			
obchodování s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování	obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování	muži	ženy
17	7	12	12

4c - PROGRAM DOBROVOLNÝCH NÁVRATŮ CELKEM (IOM Praha)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
počty navracených osob	617	297	315	312	399	214	-	224	214	202	223	146	175	200	207	48*

* od 1. 1. 2017 začalo implementovat program dobrovolných návratů ze zařízení pro zajištění cizinců Ministerstvo vnitra, a proto jsou počty navracených migrantů IOM nízké.

4d - PROGRAM DOBROVOLNÝCH NÁVRATŮ – OBĚTÍ OSL VRACENÉ Z ČR NEBO DO ČR V ROCE 2017 (IOM Praha)

státní příslušnost	muž	žena	celkem
Moldavsko	3	2	5

5. STATISTICKÉ VÝSTUPY VE VZTAHU K NELEGÁLNÍMU ZAMĚSTNÁVÁNÍ (MPSV)**5a - POČET PROVEDENÝCH KONTROL A POČET ZJIŠTĚNÝCH NELEGÁLNĚ ZAMĚSTNANÝCH OSOB (MPSV)**

rok	počet kontrol	počet osob zjištěných při nelegální práci			
		občané ČR	občané EU	cizinci	celkem
2012	35 557	2 675	430	1 471	4 576
2013	36 101	1 394	295	1 481	3 170
2014	15 911	1 238	184	650	2 072
2015	9 583	1 913	294	858	3 065
2016	9 308	760	193	1 337	2 290
2017	9 707	767	234	1 917	2 918

**5b - POČET A VÝŠE POKUT ZA VYBRANÉ SPRÁVNÍ DELIKTY ZÁKONA
O ZAMĚSTNANOSTI ULOŽENÝCH V ROCE 2017 (MPSV)¹²**

důvod pokuty	počet uložených nepravomocných pokut	výše uložených pokut v Kč
§139 odst. 1 písm. c) - přešupek, výkon nelegální práce fyzickou osobou §5 písm. e)	2	4 000
§139 odst. 1 písm. d) - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bodu 1 nebo 2	1	5 000
§140 odst. 1 písm. c) - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bodu 1 nebo 2	424	82 431 000
§140 odst. 1 písm. e) - přešupek, umožnění výkonu nelegální práce podle §5 písm. e) bodu 3 (cizinec bez povolení k pobytu)	35	3 225 000
§140 odst. 1 písm. b) - přešupek, zprostředkování zaměstnání bez povolení nebo jiné porušení při zprostředkování zaměstnání	108	16 300 000
§140 odst. 1 písm. d) - přešupek, nesplnění oznamovací povinnosti nebo nevedení evidence podle zákona	531	9 270 500

6. DOTACE MPSV POSKYTOVANÉ NNO

**6a- DOTACE MPSV 2017 ORGANIZACÍM POSKYTUJÍCÍM SLUŽBY PŘEVÁŽNĚ
CÍLOVÉ SKUPINĚ „OBĚTI OBCHODU S LIDMI“ (MPSV)¹³**

Diakonie ČCE - Středisko celostátních programů a služeb	3 200 128
azylové domy	1 972 903
krizová pomoc	1 227 225
LA STRADA Česká republika, o.p.s.	6 800 566
azylové domy	2 148 230
krizová pomoc	2 205 020
odborné sociální poradenství	1 637 840
telefonická krizová pomoc	809 476
celkový součet	10 000 694

¹² Pozn.: Jedná se o všechny pokuty, uložené v období od 1. 1. do 31. 12. 2017, tj. částečně se jedná o pokuty za protiprávní jednání, zjištěná i kontrolami provedenými v předchozích obdobích.

¹³ MPSV spravuje registr poskytovatelů sociálních služeb. Z něj lze zjistit počty sociálních služeb k aktuálnímu datu, nikoliv přehled o všech službách, které byly poskytovány za určité období. Předkládány jsou tedy informace o počtech ke dni 25. února 2018.

6b - POČTY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB, KTERÉ MAJÍ REGISTROVANOU CÍLOVOU SKUPINU OBĚTI OBCHODU S LIDMI, A DÁLE KTERÉ POSKYTUJÍ SLUŽBY TAKÉ OSOBÁM MLADŠÍM 18 LET (2017)

DRUHY SOCIÁLNÍCH SLUŽEB	POČET SLUŽEB	Z TOHO POČET SLUŽEB ZAMĚŘENÝCH TAKÉ NA OSOBY DO 18 LET
azylové domy	19	14
krizová pomoc	5	2
nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	0	0
odborné sociální poradenství	39	5
sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi	2	1
sociální rehabilitace	2	2
telefonická krizová pomoc	10	5
terénní programy	8	7
Celkový součet	85	36

POUŽITÉ ZKRATKY

ČR	Česká republika
Diakonie ČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
EU	Evropská unie
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
IP MPSV	projekt Systémový rozvoj a podpora nástrojů sociálně-právní ochrany
KŘP	krajské ředitelství PČR
La Strada	La Strada Česká republika, o.p.s.
MKS	Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi
MOPNZC	Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MS	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MZ	Ministerstvo zdravotnictví ČR
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí ČR
NCOZ	Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV
NNO	Nestátní nezisková organizace
NBD	Nezletilý bez doprovodu
OAMP	Odbor azylové a migrační politiky MV
OBSE	Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě
OIP	Oblastní inspektorát práce
OSL	Obchodování s lidmi
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
PČR	Policie ČR
Program	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV
R-R	ROZKOŠ bez RIZIKA, o. s.
ŘSCP	Ředitelství služby cizinecké policie PČR
SCPS	Středisko celostátních programů a služeb Diakonie ČCE
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování PČR
SRN	Spolková republika Německo
Strategie	Národní strategii boje proti obchodování s lidmi v České republice na období 2016 až 2019
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
ÚP ČR	Úřad práce České republiky
ÚSKPV	Úřad služby kriminální policie a vyšetřování PČR
ÚP	Úřad práce ČR
VO	Vízový odbor
ZDC	Zařízení pro děti – cizince
ZDVOP	zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
Zpráva	Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2017
ZÚ	Zastupitelský úřad ČR

PRÁVNÍ PŘEDPISY

EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv
cizinecký zákon	zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Směrnice 2011/36/EU	Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011 o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se ruší rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV
STZ	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
zákon o sociálních službách	zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
zákon o zaměstnanosti	zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
zákon OSPOD	zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v České republice za rok 2017

*Ministerstvo vnitra České republiky
odbor prevence kriminality
Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7*

Praha 2018